Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok 5 STYCZEŃ 1936 Nr. 1

PALESTYNA I BLISKI WSCHÓD

organ polsko-palestyńskiej izby handlowej

Cena egzemplarza zł. 1,20

Palestyna i Bliski Wschód

czasopismo poświęcone sprawom gospodarczym Palestyny i Bliskiego Wschodu

Komitet redakcyjny: L. Lewite, J. Thon, P. Wasserman

Rok V | Warszawa, styczeń 1936 | Nr. 1

TREŚĆ NUMERU:

L. LEWITE
Prezes Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej

ZNACZENIE I ROLA TARGÓW LEWANTYŃSKICH W TEL-AWIWIE DLA EKSPANSJI GOSPODARCZEJ POLSKI

Zainteresowanie dla pogłębienia i rozszerzenia stosunków gospodarczych z krajami Bliskiego Wschodu, z Palestyną na czele, rośnie systematycznie. Wiele przyczyn składa się na ten stan rzeczy.

Palestyna staje się w latach ostatnich coraz poważniejszym rynkiem zbytu dla wytwórczości całego świata. Mimo szalejącego kryzysu światowego handel zagraniczny Palestyny nietylko się nie zmniejsza, ale jej udział w obrocie światowym bezustannie wzrasta. I tak importowano do Palestyny w latach: 1931 — ŁP. 6 miljonów, 1932 — ŁP. 8 miljonów, 1933 — ŁP. 11,25 miljonów, 1934 — 15,5 miljonów.

Ten wielki rozrost handlu zagranicznego Palestyny, niespotykany w żadnym innym kraju w takim stosunku procentowym, idzie w parze i równolegle z rozwojem całego życia gospodarczego tego kraju w ostatnich latach. Wedle cyfr oficjalnych rządu palestyńskiego przybyło do Palestyny w latach: 1931 — 4 tys. osób, 1932 — 9,5 tys. osób, 1933 — 30 tys. osób, 1934 — 42 tys. osób.

W roku 1935 imigracja przekroczyła 61 tysięcy osób. Cyfry te oznaczają, niezależnie od przyrostu naturalnego, powiększenie ludności żydowskiej Palestyny w ostatnich dwu latach o 40%. Organizm gospodarczy żydowskiej Palestyny zaabsorbował zatem w ostatnich dwu latach na każdych 5-ciu osiadłych mieszkańców nowych 2 imigrantów. Jest to procent, z którym nigdzie dotychczas w historji kolonizacji się nie spotykamy. Ten duży przyrost ludności został kompletnie wchłonięty przez organizm Palestyny. Ludność żydowska Palestyny sięga dziś około 400 tysięcy dusz, wynosząc niespełna 30% ogółu ludności.

Pod wpływem tak wielkiego wzrostu ludności oraz w związku z napływem kapitałów z kilkudziesięciu krajów całego świata rosną bezustannie inwestycje we wszystkich dziedzinach gospodarki palestyńskiej. Ogólna suma inwestycyj wyniosła w r. 1933 — 6 miljonów funtów, w r. 1934 — 10,5 miljona funtów, a w r. 1935 osiągnęła przypuszczalnie sumę 15 miljonów funtów, czyli do niespełna 400 miljonów złotych. Te inwestycje, łącznie z rosnącym stale importem, wskazują na wielką chłonność rynku palestyńskiego, który przez długie jeszcze lata dalekim będzie od nasycenia, chociażby ze względu na początkowe stadjum rozwoju jego przemysłu.

W przeciwieństwie do prawie wszystkich krajów europejskich Pa-

lestyna nie posiada żadnych ograniczeń dewizowych, co oznacza, że kapitały i należności nie zostają zamrażane. Z jedynym wyjątkiem kontyngentó.v na zboże i mąkę, przywóz wszystkich towarów do Palestyny jest nieograniczony. Oba te fakty w wielkiej mierze przyczyniają się do powiększenia możliwości eksportowych na rynek palestyński.

Wyznaczenie przez rząd polski większego kontyngentu na pomarańcze palestyńskie, znacznie ułatwi propagandę dla wyrobów palestyńskich, gdyż opinja publiczna i czynniki gospodarcze Palestyny bacznie obserwują możliwości eksportowe do krajów, z których Palestyna coraz więcej sprowadza towarów.

Dowodem stale rosnących i rozwijających się stosunków gospodarczych między obu krajami są cyfry, odnoszące się do wzajemnej wymiany towarowej. Eksport z Polski do Palestyny wynosił kolejno w latach:

1931	—	1.634	tys. zł.
1932	—	3.207	„ „
1933	—	5.752	„ „
1934	—	9.064	„ „

Eksport ten przekraczał w każdym roku kilkakrotnie import z Palestyny, wynosząc np. w r. 1934 jego dziewięciokrotność. Rok 1935 wykazał dalszy wzrost eksportu, który wedle statystyk polskich osiągnie przypuszczalnie wysokość 15 miljonów złotych.

Należy podkreślić, że eksport nasz do Palestyny nosi charakter wybitnie zarobkowy, w żadnym zaś wypadku nie dumpingowy. Przytem faktem jest, że ceny, osiągane przez eksporterów polskich za towary i produkty polskie w Palestynie, są naogół wyższe niż w innych krajach, do których Polska eksportuje, przyczem podkreślenia godnym jest fakt, że wypłacalność kupców i firm żydowskich w Palestynie jest ponad przeciętnie dobra.

Mimo tak poważnego wzmożenia wartości wywozu, który w ciągu ostatniego pięciolecia wzrósł o 1.000%, udział Polski w imporcie Palestyny wynosi niewiele ponad 3%. Nie ulega wątpliwości, że przy należytej propagandzie wytwórczości polskiej, udział Polski w handlu zagranicznym Palestyny może wyjść daleko poza cyfry do tej pory osiągnięte. Do tych momentów natury zasadniczej dochodzą jeszcze obecnie fakty z dziedziny polityki międzynarodowej, które zmieniają uprawnienia pewnych państw, o ile chodzi o ich eksport do Palestyny. Mamy tu na myśli w pierwszym rzędzie Japonję i Niemcy, które w ciągu r. 1935 przestały być definitywnie członkami Ligi Narodów i straciły z tego tytułu płynące prawo do importu uprzywilejowanego, przysługującego członkom Ligi Narodów oraz Stanom Zjednoczonym. Nie przesądzając w tej chwili ostatecznej formy załatwienia tego kompleksu spraw przez kompetentne ciała Ligi Narodów,

pragniemy zwrócić uwagę na możliwości z tym stanem związane i konieczność przygotowania gospodarki polskiej do ewentualnego zastąpienia eksportu z tych krajów do Palestyny własnym eksportem polskim.

Z obecną sytuacją międzynarodową łączy się również kwestja Włoch, które wobec wprowadzenia w życie sankcyj — jak wiadomo Palestyna przyłączyła się do krajów, stosujących sankcje — mają, chwilowo przynajmniej, zamknięte możliwości eksportowe m. in. i do Palestyny. Gdy ponadto uwzględnimy fakt, że niektóre kraje, jak np. Austrja i Węgry, nie przyłączyły się do sankcyj antywłoskich, i tem samem swe zainteresowania gospodarcze zwróciły przedewszystkiem w kierunku Włoch, dojdziemy do konkluzji, że dzięki specjalnemu zbiegowi i konjunkturze na arenie polityki międzynarodowej, przemysł polski ma obecnie otwarte możliwości, jakich przed rokiem lub przed dwoma laty nie posiadał, o ile chodzi o Palestynę. Te możliwości należy w jaknajszybszym czasie wykorzystać, a pierwszą okazją do tego są właśnie nadchodzące Targi Lewantyńskie.

Stoimy u progu VII Targów Lewantyńskich, które odbędą się, zgodnie z ustalonym programem, w okresie od 30 kwietnia do 30 maja b. r.

Podobnie, jak w latach ubiegłych, w szczególności w r. 1932 na V Targach Lewantyńskich i w r. 1934 na VI Targach Lewantyńskich, tak też i w roku bieżącym organizuje Polsko-Palestyńska Izba Handlowa udział przemysłu polskiego w tej największej na Bliskim Wschodzie imprezie wystawowej.

Jednym z najpoważniejszych instrumentów, który ekspansję gospodarczą Polski pchnąć może na nowe tory i nadać jej rozleglejsze, niż dotychczas horyzonty przez zdobycie i udostępnienie potężnych możliwości rozwojowych, były i są Targi Lewantyńskie. Polska była reprezentowana na V-ych Targach Lewantyńskich w r. 1932, kiedy za pośrednictwem Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej został wybudowany pawilon o powierzchni 200 m. kw., przyczem ilość firm wynosiła 44. W roku 1934 Izba, przy czynnem poparciu szeregu instytucyj państwowych i gospodarczych, przy ścisłej współpracy z Państwowym Instytutem Eksportowym, zorganizowała Wystawę Polską, złożoną z 3 pawilonów i 4 kiosków na powierzchni 1.000 m. kw., w której wzięło udział 217 firm. Na Targach tych Polska zajęła trzecie miejsce po W. Brytanji i Francji pod względem ilości wystawców.

Aczkolwiek trudno ująć w ścisłe cyfry wyniki Targów Lewantyńskich 1932 i 1934 dla eksportu polskiego, to jednak wedle zgodnej opinji wszystkich zainteresowanych czynników wzrost eksportu jest w poważnej części wynikiem propagandy wytwórczości polskiej, przeprowadzonej za pośrednictwem Targów Lewantyńskich.

W odróżnieniu od niektórych Targów w krajach europejskich, które

poważnie straciły na znaczeniu, Targi Lewantyńskie mają wielką siłę atrakcyjną dla szerokich kół gospodarczych Palestyny i krajów ościennych. Należy tu uwzględnić fakt, że Palestyna i kraje Bliskiego Wschodu: Syrja, Egipt, Irak, Iran, Cypr, do których importowano w r. 1934 na sumę 80 miljonów funtów, a zatem kraje, stanowiące poważny rynek zbytu dla wytwórczości europejskiej, są oddalone o tysiące kilometrów od krajów Środkowej i Zachodniej Europy, trudno zatem tamtejszym kupcom wyjeżdżać dla zakupów do krajów europejskich i tem większą rolę odgrywają Targi, gdyż dają możność zapoznania odbiorcy i konsumenta z towarem na miejscu i przeprowadzenia natychmiastowych tranzakcyj handlowych. Należy nadmienić, że Targi Lewantyńskie 1934 r. zwiedziło 600.000 osób.

W przeciwieństwie do Wystawy Polskiej 1934, która nosiła zgodnie z ówczesnemi potrzebami, charakter przeważnie propagandowy, Wystawa obecna nosić będzie charakter wybitnie handlowy. Wystawa w r. 1934 spełniła dzięki temu swemu charakterowi rolę pionierską, pozwalając w ten sposób nadać nieco inne oblicze obecnie organizowanej Wystawie. Zgodnie z zamierzeniami Izby, winna tegoroczna Wystawa objąć najpoważniejsze firmy i przedsiębiorstwa, zdolne do eksportu zamorskiego, po przeprowadzeniu należytej selekcji.

Na podstawie doświadczenia Izba przywiązuje specjalną wagę do należytej obsługi pawilonu i stoisk przez fachowe siły, tak, by już na miejscu umożliwić zawarcie tranzakcyj handlowych. Pozatem zorganizuje Izba w czasie trwania Targów specjalną sekcję informacyjną przy Pawilonie, której zadaniem będzie służenie ścisłemi danemi o całokształcie wymiany towarowej między Polską a krajami Bliskiego Wschodu, zarówno wystawcom jak i zwiedzającym.

Izba przystąpiła do organizowania Pawilonu Polskiego na VII Targach Lewantyńskich w głębokiem przekonaniu, że Pawilon ten stanie się dalszym ważnym etapem na drodze rozbudowy stosunków gospodarczych między Polską a Palestyną. Ufni w należyte zrozumienie roli, jaką Targi Lewantyńskie odgrywają w życiu gospodarczem Palestyny, zwracamy się do odnośnych instancyj rządowych i finansowych oraz do sfer gospodarczych kraju o pełne poparcie tej tak doniosłej inicjatywy.

Targi Lewantyńskie jako pomost gospodarczy między obu krajami stają w jednym szeregu z temi wszystkiemi czynnikami, które przyczyniają się do zrozumienia konieczności pchnięcia stosunków ekonomicznych polsko-palestyńskich na nowe tory. Nici gospodarcze, jakie snują się między Polską a Palestyną, której połowa ludności żydowkiej pochodzi z Polski, zostaną przez Targi Lewantyńskie silniej zadzierżgnięte, i w ten sposób Targi te będą jeszcze jedną cegiełką w budowie zbliżenia gospodarczego między obu krajami.

P. WASSERMAN

ROZWÓJ GOSPODARKI PALESTYŃSKIEJ W ROKU 1935

Rok 1935 upłynął pod znakiem dalszego unarodowienia gospodarki światowej. Ukazały się oznaki pewnego ożywienia konjunkturalnego, które jednak nie jest trwałe i prawdopodobnie wynika z ogólnego zbrojenia się świata. Naogół świat trwał nadal w niepokoju i uginał się pod ciężarem powszechnej depresji gospodarczej. Stała niepewność oraz wciąż wzrastające naprężenie polityczne szczególnie po zaostrzeniu się konfliktu włosko-abisyńskiego i obawy wybuchu wojny światowej, nie pozostały bez wpływu na rozwój życia gospodarczego świata, a między innemi i Palestyny. Niezrozumiała i niczem nieuzasadniona psychoza wojenna ogarnęła niektóre odłamy społeczeństwa palestyńskiego, wywołując run na banki, trudności kredytowe, osłabienie ruchu budowlanego oraz brak zaufania, tak nieodzownego w nowobudującym się kraju. Zwolniło się tempo rozbudowy niektórych gałęzi produkcji, mimo stałego i systematycznego napływu imigrantów i kapitałów. Gospodarka palestyńska przetrwała okres wstrząsu i pod koniec roku sytuacja gospodarcza zaczęła się stabilizować i wracać do normalnego stanu. Jednak z całym objektywizmem należy stwierdzić, iż rok ten zakończył się pod znakiem wyczekiwania i stopniowego klarowania się sytuacji. Stan ten jest, rzecz jasna, tylko przejściowy, przeto wspominamy o nim mimochodem, natomiast poruszymy w niniejszym artykule zagadnienia bardziej istotne, mające dla rozwoju gospodarki palestyńskiej pierwszorzędne znaczenie. Dalsze kształtowanie się życia gospodarczego kraju uzależnione jest od pomyślnego rozwiązania tych zagadnień, które stają się coraz bardziej aktualne ze względu na wyjątkowe stanowisko gospodarki palestyńskiej w ogólnej gospodarce światowej.

Podczas, gdy cały świat jest obecnie opanowany przez t. zw. „szkołę ekonomji narodowej", której głównem dążeniem jest samowystarczalność i doprowadzenie gospodarki krajowej do prawie zupełnej autarkji, zapomocą ścisłego stosowania systemu ceł protekcyjnych, wychowawczych, polityki barjer celnych, najrozmaitszych restrykcyj, ograniczeń, kontyngentowania przywozu i przestrzegania zasady kompensaty w handlu zagranicznym — w Palestynie istnieje liberalizm gospodarczy oraz zasada t. zw. „drzwi otwartych".

Nie chodzi tutaj o określenie stanu prawnego, uregulowanego traktatami międzynarodowemi, lecz o ustalenie stanu faktycznego. Wszystkie

bez wyjątku państwa mają wolny, niczem nieograniczony dostęp dla swej penetracji gospodarczej w Palestynie. W przeciwstawieniu do panującej na całym świecie tendencji do autarkji, ten daleko posunięty liberalizm, odznaczający się brakiem koniecznych norm prawnych, chroniących gospodarkę palestyńską, uniemożliwia uregulowanie i pomyślne unormowanie życia gospodarczego. Istniejący obecnie w Palestynie system celny nie odpowiada objektywnym wymogom młodej, dopiero budującej się gospodarki. Cło nie jest pomyślane, jako skuteczny środek ochronny przed zalewem produkcji zagranicznej, ani jako środek wzmacniający i utrwalający byt zagrożonych gałęzi produkcji rodzimej, ani też jako bodziec zachęcający do utworzenia nowych gałęzi produkcji — lecz jako źródło fiskalne dla zapełnienia kas rządowych.

Sprawa wadliwego systemu celnego w Palestynie, umożliwiającego państwom zagranicznym uprawianie dumpingu na rynku palestyńskim, była w r. 1935 niejednokrotnie poruszana przez palestyńskie sfery gospodarcze wogóle, a w szczególności przez przedstawicieli przemysłu. Dumping zagraniczny bowiem podważył podstawy niektórych gałęzi i doprowadził do chwilowego unieruchomienia a nawet zlikwidowania szeregu przedsiębiorstw przemysłowych w kraju. Szczególnie szkodliwy w ubiegłym roku był dumping japoński i niemiecki. Japonja swoją zdolność konkurencyjną na rynku palestyńskim zawdzięcza w pierwszym rzędzie niskim płacom roboczym, Niemcy zaś umowie transferowej oraz wysokim premjom eksportowym. Dumping niemiecki staje się tem groźniejszy dla gospodarki palestyńskiej, iż ostatnio Niemcy zdradzają tendencję do obniżki płac roboczych, celem wzmożenia swego eksportu. Naskutek istniejącej umowy transferowej Niemcy coraz bardziej zdobywają rynek palestyński, tak, iż w czerwcu 1935 r. poraz pierwszy zajęły pierwsze miejsce w imporcie Palestyny. W miesiącu tym Niemcy partycypowały w imporcie Palestyny w wysokości ŁP. 173.718, podczas gdy Anglja w wysokości ŁP. 161.530.

Na podstawie § 18 mandatu palestyńskiego państwa, należące do Ligi Narodów, są w Palestynie równouprawnione pod względem gospodarczym. Japonja i Niemcy w chwili obecnej do Ligi Narodów nie należą, jednakowoż w odniesieniu do Japonji nie mogą być zastosowane specjalne restrykcje oraz podwyższone stawki celne, albawiem Palestyna podlega traktatowi handlowemu, zawartemu przez W. Brytanję z Japonją w roku 1911. Sprawa ta została dopiero w ubiegłym roku wyświetlona pod względem formalnym na posiedzeniu Komisji Mandatowej Ligi Narodów. Na posiedzeniu tem podniesiono m. in., iż Japonja, nienależąca do Ligi Narodów, nie powinna korzystać z klauzuli największego uprzywilejowania

w Palestynie. Przedstawiciel W. Brytanji w Komisji Mandatowej oświadczył, iż na podstawie traktatu z r. 1911 Japonja korzysta z wszelkich przywilejów gospodarczych w krajach, podlegających wpływom politycznym W. Brytanji. Zachodzi jednak kwestja, czy zobowiązania natury gospodarczej, które wzięła na siebie W. Brytanja w r. 1911 mają również dotyczyć Palestyny, która w r. 1922, t. j. o 11 lat później oddana została jedynie pod mandat W. Brytanji. Nie należy Palestyny traktować jako części anektowanej przez Imperjum Brytyjskie, tembardziej, że Palestyna nie jest włączona do systemu ceł preferencyjnych W. Brytanji, nie jest więc pod względem prawa celnego traktowana narówni z innemi częściami Imperjum. Są to przesłanki bardzo ważne dla oświetlenia sytuacji gospodarczej Palestyny z punktu widzenia prawa międzynarodowego. Te wątpliwości natury prawnej zostały w ubiegłym roku usunięte przez oświadczenie podsekretarza stanu Ministerstwa Kolonij, Komandora Southby, na posiedzeniu Izby Gmin dn. 24 pazdziernika 1935, iż rząd mandatowy Palestyny wyraził zgodę, by Palestyna podlegała brytyjsko-japońskiemu traktatowi handlowemu z r. 1911. Wszelkie argumenty, wysuwane przez sfery gospodarcze Palestyny w odniesieniu do Japonji, zostały więc odparte. Japonja wysunęła pozatem argument, że chociaż nie należy do Ligi Narodów, nie powinna utracić przywilejów, przypadających członkom Ligi Narodów w odniesieniu do Palestyny, gdyż należała do wielkich mocarstw aljanckich, które podpisały mandat nad Palestyną. Usiłowania, przedsięwzięte w ubiegłym roku na arenie międzynarodowej w kierunku naprawy wyżej omawianego stanu rzeczy, nie przyniosły spodziewanych rezultatów. Komisja Mandatowa Ligi Narodów nie zajęła w tej sprawie zdecydowanego stanowiska, przekazując ją Radzie Ligi Narodów. Mimo wszystko należy rozpoczętą akcję ochrony produkcji palestyńskiej w roku bieżącym kontynuować ze szczególnem uwzględnieniem bezpośrednich pertraktacyj z rządem palestyńskim. Rząd palestyński, nie bacząc na obowiązujący § 18 mandatu palestyńskiego, ograniczający w rezultacie możność prowadzenia racjonalnej polityki kompensacyjnej, może, przy dobrej woli, zapoczątkować zdrową politykę handlową, opartą na zasadach wzajemności i to nie uciekając się do restrykcyj w odniesieniu do poszczególnych tylko państw. Pierwszem i to najbardziej zasadniczem posunięciem w tym kierunku byłoby: 1) wprowadzenie szeregu ograniczeń o charakterze ogólnym, któreby dotyczyły wszystkich państw, 2) ustalenie stosunku importu do eksportu, oraz 3) ogólne podwyższenie stawek celnych, obowiązujących dla wszystkich państw. Określenie ram, w których jedynie umożliwiony jest handel zagraniczny Palestyny, zmusiłby np. Japonję do importowania szeregu artykułów z Palestyny.

W roku ubiegłym rząd palestyński poczynił szereg pozytywnych

kroków w swej polityce traktatowej. Wyznaczył komisje, które mają badać całokształt stosunków gospodarczych między Palestyną a innemi krajami, wysłał delegacje handlowe do krajów ościennych, celem wyświetlenia sytuacji i usunięcia istniejących przeszkód dla dalszego rozwoju wzajemnych stosunków gospodarczych. Poczynania te jednak przyniosły dotychczas nieznaczne rezultaty. Jedynie pertraktacje z Egiptem dały Palestynie konkretne korzyści w postaci uzyskanych ułatwień dla eksportu mydła, grejpfrutów i melonów.

Wielka dysproporcja między importem a eksportem była w ubiegłym roku nadal najważniejszą bolączką handlu zagranicznego Palestyny. Pojemność rynku palestyńskiego stale się powiększa, co jest naturalnym rezultatem imigracji żydowskiej, a tem samem i wzrostu konsumpcji. Wzrasta przytem i produkcja krajowa, jednak o wiele powolniej, niż konsumpcja. Coprawda równowaga bilansu płatniczego Palestyny jest utrzymywana dzięki stałemu napływowi kapitałów, a częściowo i turystyce. Jest to jednak zjawisko niezdrowe, albowiem normalny rozwój gospodarki wymaga równowagi niezależnie od przypadkowego napływu kapitałów. Pozatem kapitały, które obecnie pokrywają ujemne saldo handlowe, mogłyby być przy równowadze bilansu handlowego wprowadzone w orbitę życia gospodarczego i wykorzystane racjonalnie dla rozwoju gospodarki. W obecnym zaś stanie tracimy istotną substancję gospodarki i tolerowanie takiego stanu jest równoznaczne ze stosowaniem gospodarki rabunkowej. Odpowiedzialne czynniki gospodarcze oraz instytucje narodowe Palestyny, które nie znalazły należytego zrozumienia u rządu palestyńskiego w sprawie koniecznej i radykalnej zmiany polityki celnej i traktatowej, skierowały w znacznej mierze swe usiłowania na teren wewnętrzny. Rozpoczęto propagandę na rzecz produkcji krajowej „toceret haarec", przedsięwzięto akcję, zmierzającą do podniesienia jakości wyrobów palestyńskich. Usiłowania te dały już w ubiegłym roku pewne rezultaty, tak, iż niektóre syndykaty międzynarodowe, które dotychczas bezsprzecznie panowały na rynku palestyńskim, zmuszone były w ub. r. do zawarcia układów z przedsiębiorstwami palestyńskiemi. Akcja na rzecz „toceret haarec" ma być w bieżącym roku rozszerzona i prowadzona w skupieniach żydowskich Europy i Ameryki. Wobec wielkiego zainteresowania, jakie wywołuje obecnie Palestyna na całym świecie, akcja, wyżej wspomniana, może być pomyślnie prowadzona i niebawem też wpłynie na rozszerzenie zasięgu eksportu palestyńskiego.

Handel zagraniczny Palestyny w ubiegłym roku w porównaniu z pierwszemi latami obecnej prosperity, przedstawia się jak następuje:

Eksport i import Palestyny w latach 1930—1935.

Rok	Eksport w tys. ŁP.	Import w tys. ŁP.	Nadwyżka importu nad eksportem
1930	1,898	6,688	5,090
1931	1,799	5,942	4,143
1932	3,887	7,924	4,037
1933	3,433	11,269	7,836
9134	4,068	15,246	11,178
1935 (8 mies.)	3,358	11,597	8,239

Palestyna dzięki swemu położeniu geograficznemu, a szczególnie dzięki intensywnej działalności tamtejszych żydów, odgrywa coraz większą rolę w handlu tranzytowym na Bliskim Wschodzie. Od szeregu lat zaznacza się rywalizacja między portami palestyńskiemi a portami syryjskiemi o przejmowanie handlu tranzytowego. W r. ub. handel tranzytowy Palestyny wykazał znaczny wzrost i tak np. palestyńsko-iraski handel tranzytowy wynosił w I-szem półroczu 1935 r. ŁP. 90.629 wobec ŁP. 7.605 w tym samym okresie r. 1934.

Głównemi artykułami importu Palestyny były: mąka pszenna, drób, bydło, masło, sery, kartofle, piwo, drzewo budulcowe, cement, rury żelazne, maszyny i samochody.

Szczególnie szkodliwy dla gospodarki wzrost importu artykułów spożywczych świadczy o tem, że rolnictwo palestyńskie dotychczas nie zaspakaja należycie wzrastających potrzeb ludności miejscowej. Rząd palestyński przedsięwziął szereg kroków dla zintensyfikowania gospodarki rolnej i założenia nowych gałęzi plantacyj owoców i warzyw. Wspomnieć należy, iż usiłowania te były czynione przedewszystkiem w odniesieniu do arabskich gospodarstw rolnych. Rząd zakupił nasiona i sadzonki, które następnie zostały rozdzielone na dogodnych warunkach głównie wśród felachów. Usiłowania rządowe nie pozostały bezskuteczne, tak, iż należy skonstatować, że w ubiegłym roku arabska gospodarka rolna wykazała wzrost swej produkcji. Naogół należy podkreślić, że Arabowie wykazali w r. 1935 ożywioną inicjatywę gospodarczą. Zmieniło się nastawienie społeczeństwa arabskiego w odniesieniu do dzieła kolonizacji żydowskiej. Arabowie zrozumieli, iż konstruktywnemu dziełu odbudowy żydowskiej Siedziby Narodowej nie wystarczy przeciwstawić się wyłącznie rezolucjami politycznemi, lecz że należy podjąć zakrojoną na szeroką skalę akcję w kierunku rozbudowy i intensyfikacji gospodarki arabskiej. Znamienne są pod tym względem uchwały, przyjęte na ostatnim zjeździe młodzieży arabskiej w Palestynie, które podkreślają konieczność skoncentrowania

całej energji i inicjatywy społeczeństwa arabskiego w Palestynie na ożywienie ich życia gospodarczego. Uchwały przewidują utworzenie szeregu instytucyj finansowych, gospodarczych, utworzenie wielkiego towarzystwa kolonizacyjnego, zainteresowanie kapitalistów muzułmańskich z innych krajów możliwościami inwestycyjnemi w Palestynie. Utworzony w r. 1930 Bank Arabski w Palestynie — na czele którego stoi Achmed Chilmi Pasza, główny inicjator ożywienia gospodarki arabskiej — wykazał w ubiegłym roku wzmożoną działalność. Podczas chwilowej paniki w Palestynie wytrzymał on run, wykazując w ten sposób swoją siłą żywotną, podobnie jak banki żydowskie. W ubiegłym roku były też czynione przez polityków arabskich próby utworzenia wielkiej organizacji gospodarczej, któraby nadawała kierunek całemu życiu gospodarczemu przez przedsięwzięcie szeregu poczynań w rozmaitych gałęziach produkcji. Objektywnie stwierdzić należy, iż gospodarka arabska coraz bardziej się utrwala i intensyfikuje, i że zupełnie niespostrzeżenie, powoli, ale systematycznie powstaje na rynku palestyńskim bardzo poważny czynnik gospodarczy, który w dalszej perspektywie stanie się groźny dla odbudowy Siedziby Narodowej Żydów, podstawą wszelkich ataków politycznych ze strony nacjonalistów arabskich.

W r. 1935 zaznaczyła się w dalszym ciągu tendencja przejścia z ekstensywnej gospodarki rolnej do intensywnej. Zarówno Żydzi jak i Arabowie zaplantowali większe obszary warzywami, co stoi w związku ze zwiększoną konsumpcją i zapotrzebowaniem rynku palestyńskiego. Spółdzielnia „Tnuwa" sprzedała w roku ubiegłym warzyw za ogólną kwotę ŁP. 45.000 wobec ŁP. 25.000 w roku 1934. Zwiększyły się też tereny pod plantacje winorośli. Ze względu na to, że na rynkach Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej utworzyły się możliwości zbytu większych transportów wina, zaczęto w Palestynie znów zakładać winnice. 90% ogólnego obszaru, objętego winnicami, jest w posiadaniu żydowskiem. Zaplantowano też większe obszary bananami, a to ze względu na wzrost zapotrzebowania na ten owoc na rynku palestyńskim. Plantacje bananów wzrosły szczególnie w okolicach Jerycho i Tyberjady. Należy również podkreślić usiłowania rządu palestyńskiego celem rozwoju i innych gałęzi produkcji rolnej, a mianowicie, powiększenia plantacji arbuzów, melonów i kartofli. Naogół zbiory były pomyślne i to lepsze w okręgach północnych, niż południowych. Przeciętny zbiór pszenicy wynosił od 100 do 150 kg. od dunama. Spółdzielnia „Hamaszbir" sprzedała w roku ubiegłym różne rodzaje zbóż za ŁP. 60.000 wobec ŁP. 38.500 w roku 1934, a więc o 55,8% więcej. Naskutek wiatru chamsyn ucierpiały znacznie winnice, w rezultacie przyniosły one jednak dochody swoim właścicielom. W ubiegłym roku udało się również ustalić gatunek kartofli, jaki specjalnie nadaje się do sadzenia w Palestynie, dający dwa zbiory rocznie.

W roku ubiegłym powiększyły się również, aczkolwiek nieznacznie, plantacje pomarańczowe. Obszar plantacyj pomarańczowych, należący do żydów, wzrósł w ubiegłym roku o 5.000 dunamów i wynosi w chwili obecnej 150.000 dunamów, obszar zaś plantacyj arabskich wynosi 110.000 dunamów. Mały wzrost plantacyj tłumaczy się trudnością znalezienia zbytu dla owoców cytrusowych na rynkach światowych i obawą konkurencji ze strony innych krajów, w szczególności Hiszpanji. Produkcja owoców cytrusowych nadal zajmuje najważniejszą pozycję w gospodarce palestyńskiej, albowiem owoce te stanowią główny artykuł eksportu palestyńskiego. Mimo pesymistycznych przewidywań cytrusy palestyńskie znalazły, ze względu na swoją jakość, dobre widoki zbytu na rynkach światowych, w szczególności w W. Brytanji. Według prowizorycznych obliczeń zbiór owoców cytrusowych wyniósł za rok ubiegły 9 miljonów skrzynek, w tem 7.750 tysięcy skrzynek pomarańczy, 1.250 tysięcy skrzynek grejpfrutów i cytryn. Znaczne straty ponieśli eksporterzy i plantatorzy przy wysyłce pomarańczy zagranicę, naskutek nieracjonalnego pakowania i transportu. Porty palestyńskie nie są jeszcze przystosowane do szybkiego transportu tak wielkich ładunków. Pozatem eksport owoców cytrusowych z Palestyny nie jest skoordynowany, konkurujące towarzystwa eksportowe wysyłają znaczne transporty na ten sam rynek, powodując zniżkę cen. Należałoby więc czemprędzej, dla utrzymania rentowności tej tak ważnej dla Palestyny gałęzi produkcji, utworzyć centralę eksportową, którąby odpowiednio regulowała wysyłkę owoców do poszczególnych krajów.

W ubiegłym roku nastąpił również wzrost produkcji pomidorów. I tak w r. 1934/35 zbiór pomidorów wynosił 14.535 tonn, podczas gdy w r. 1933/34 — 11.201 tonn, a w r. 1932/33 — 7.471 tonn. Wspomnieć też należy, iż plantatorzy palestyńscy przedsięwzięli szereg kroków w kierunku spopularyzowania owoców palestyńskich i w tym też celu postanowili brać udział w Imperjalnej Wystawie Owoców, która odbędzie się w roku bieżącym w Londynie.

Rok ubiegły był też pomyślny dla rozwoju hodowli bydła. Obfite opady atmosferyczne wzbogaciły pastwiska, a tem samem spowodowały możność rozbudowy tej gałęzi gospodarki rolnej. Czyniono też wiele prób celem podniesienia jakości bydła. Sprowadzono z zagranicy większe transporty bydła rasowego oraz zwiększono wydajność krów i w ten sposób podniesiono dochodowość gospodarki.

W wielkiej też mierze rozwinęła się hodowla drobiu, co jest zjawiskiem pocieszającem, albowiem import jaj wzrósł w ostatnich latach w bardzo szybkiem tempie. I tak, podczas gdy w r. 1925 importowano 5 miljonów jaj, w r. 1934 import wyniósł 40 miljonów jaj, a w r. 1935,

według przypuszczalnych obliczeń, przywóz wyniósł przeszło 50 miljonów. W roku 1935 spółdzielnia „Tnuwa" sprzedała 6,5 miljona jaj wobec 4,3 miljona w roku 1934.

Należy też wspomnieć o intensywnej rozbudowie gospodarki mleczarskiej. Wobec olbrzymiego wzrostu konsumpcji produktów mleczarskich, sprawa ta stała się wprost palącą. W pierwszych 8 miesiącach 1935 r. import masła do Palestyny wynosił 1.447 tonn wobec 1.082 tonn w tymże okresie roku 1934 (wzrost 33,7%), import sera wyniósł 625 tonn wobec 520 tonn w miesiącach roku 1934. Gospodarka mleczarska została zracjonalizowana, powstały nowe ośrodki przemysłu mleczarskiego, urządzone według najnowszych wymagań techniki.

O rozwoju tej gałęzi produkcji rolnej świadczy działalność spółdzielni „Tnuwa", która sprzedała w r. 1931 w samym Tel-Awiwie o 37,5% więcej mleka niż w r. 1930, w r. 1932 — o 22,2% więcej niż w r. 1931, w r. 1933 — o 46,3% więcej, niż w r. 1932, w r. 1934 — o 40,6% niż w r. 1933, a w r. 1935 — o 55,4% więcej niż w r. 1934. Wspomnieć też należy, iż spółdzielnia „Tnuwa" buduje obecnie w Kfar Malel, Tel-Josef i w Emek Hajarden wielkie mleczarnie, wyposażone w nowoczesne chłodnie. Ogólny obrót „Tnuwy" w roku 1935 wynosił ŁP. 400.000 wobec ŁP. 290.000 w roku poprzedzającym.

Celem rozwoju pszczelnictwa, rząd palestyński rozdzielił pomiędzy kolonistami 450 uli, jako pożyczkę, która ma być spłacona w ciągu trzech lat. Spółdzielnia „Tnuwa" sprzedała w roku ub. 90 tonn miodu wobec 63 tonn w roku 1934.

W zrozumieniu wielkiego znaczenia lasów dla rozwoju kraju, rząd palestyński przystąpił do zrealizowania wielkiego planu zalesienia Palestyny. W ubiegłym roku rząd przejął od osiedla arabskiego Miron skalisty teren, obejmujący 2.000 dunamów, który zostanie pokryty odpowiednim drzewostanem. Przedsięwzięto też pierwsze prace dokoła osuszania większych terenów błotnistych oraz większe prace nawadniające. Będzie to miało wielkie znaczenie dla intensyfikacji gospodarki rolnej i dla systematycznego przejścia z gospodarki ekstensywnej do intensywnej i dla powstania nowych gospodarstw mieszanych.

Na szczególną uwagę zasługują wielkie poczynania kolonizacyjne (w roku ubiegłym założono kilkanaście nowych osiedli), a przedewszystkiem przejęcie koncesji w Hule. Po przeprowadzeniu odpowiednich prac irygacyjnych, teren ten będzie oddany do kolonizacji żydom. Objęcie tych terenów ma pierwszorzędne znaczenie dla dzieła odbudowy Siedziby Narodowej w Palestynie. Koncesja Hule, przyznana jeszcze przed wojną towarzystwu syryjskiemu, nie została przez nie wykorzystana. Żydzi uzyskali wspomniane tereny w Hule pod warunkiem, że po odpowiednim przygoto-

waniu odstąpią 15.000 dunamów Arabom. Dla kolonizacji żydowskiej pozostanie jeszcze teren około 35.000 dunamów, na którym powstaną osiedla z gospodarką intensywną. Przy tej okazji należy podkreślić, iż wykupywanie ziemi przez Żydów w Palestynie zmniejsza się, co stoi w związku z propagandą nacjonalistów arabskich, nawołujących do niesprzedawania ziemi Żydom oraz z groźną spekulacją ziemią, jaką się ostatnio spostrzega w Palestynie. I tak w ostatnich 5 latach Żydzi zakupili 195.950 dunamów wobec 245.135 dunamów w poprzednim pięcioleciu, t .j. 1925—1929 oraz 193.450 dunamów w latach 1920—1924. Obecnie w posiadaniu żydowskiem znajduje się 1.250.000 dunamów gruntu. Tereny należące do żydowskiego Funduszu Narodowego wynosiły w roku ubiegłym 354.000 dunamów, stanowiąc 28,3% ogólnej posiadłości gruntowej Żydów w Palestynie. W ciągu ostatniego dziesięciolecia Ż. F. N. zwiększył swoje tereny o 115,8% (z 164.000 dunamów w roku 1925 do 354.000 dunamów w roku 1935). Spekulacja utrudnia wszelkie poczynania kolonizacyjne i hamuje tem samem rozwój żydowskiej Siedziby Narodowej w Palestynie.

Objektywnie stwierdzić należy, że rząd palestyński z Wysokim Komisarzem sir Artur Wauchope'm na czele wiele uczynił dla podniesienia gospodarki rolnej. Z ostatnich jego zarządzeń należy wymienić zwolnienie maszyn rolnych z opłat celnych przy wwozie do Palestyny. Usiłowania Żydów w najbliższych latach winny pójść w kierunku wzmożenia naszego dzieła kolonizacyjnego i utrzymania pewnej równowagi między rozbudową miast a wsi. Tereny odłogiem leżące winny czemprędzej być wykupione zarówno zapomocą kapitałów narodowych, jak i kapitałów prywatnych. Wszelkie te poczynania kolonizacyjne winny być jednak odpowiednio regulowane przez centralną instytucję, która powinna powstać pod kontrolą Agencji Żydowskiej. Tereny już obecnie będące w posiadaniu żydowskiem, winny być racjonalnie wykorzystane, by na nich mogła się osiedlić jaknajwiększa ilość osadników żydowskich. Należy więc przeprowadzić na wielką skalę prace irygacyjne i drenażowe, co umożliwi zintensyfikowanie gospodarki rolnej.

W ubiegłym roku zaznaczył się też rozwój przemysłu palestyńskiego. Powstał szereg nowych przedsiębiorstw i nastąpił wzrost istniejących już zakładów przemysłowych. Należy jednak podkreślić, iż kapitał zainwestowany w przemyśle palestyńskim w ubiegłym roku, nie stanowi dużego procentu w porównaniu z ogólnemi inwestycjami. Import maszyn do Palestyny wzrósł znacznie i wyniósł w pierwszej połowie 1935 r. ŁP. 658.128 wobec ŁP. 474.705 w tymże okresie r. 1934.

O rozwoju przemysłu w Palestynie świadczy wzrost: 1) kapitału zainwestowanego, 2) wartości produkcji, 3) ilości przedsiębiorstw czynnych, oraz 4) zatrudnionych robotników. W r. 1934 ilość przedsiębiorstw przemy-

słowych w Palestynie wynosiła 3.982, w których był zainwestowany kapitał w wysokości ŁP. 6.550.000, ilość zatrudnionych robotników — 20.000, a wartość produkcji ŁP. 7.665.000, w roku zaś 1935 — ilość przedsiębiorstw wynosiła 4.020, kapitał zainwestowany ŁP. 8.000.000, ilość robotników — 25.000, wartość produkcji ŁP. 9.575.000. Wzrost kapitału zainwestowanego w r. 1935 w stosunku do r. 1934 wynosił 22,1%, wzrost wartości produkcji rocznej — 24,9%.

Podobnie jak w r. 1934 żydowski Fundusz Narodowy wyznaczył w roku ubiegłym specjalne tereny pod budowę przedsiębiorstw przemysłowych. Miało to wielkie znaczenie dla kapitalistów, którzy mogli cały swój kapitał wykorzystać na konieczne inwestycje budowlane oraz na zakup maszyn i surowców. Działalność ż. F. N. była jednak w tej dziedzinie niewystarczająca i dopiero w końcu ub. roku został opracowany większy plan parcelacji terenów w Emek Zewulun, na których powstanie nowa dzielnica przemysłowa.

Wielki napływ kapitałów spowodował zwiększenie się produkcji krajowej. Z większych przedsiębiorstw powstałych w 1935 roku należy przedewszystkiem wymienić: wielkie odlewnie w Hajfie (kapitał zainwestowany ŁP. 75.000), fabrykę włókienniczą w Kfar Ata, hutę szklaną „Fenicja", fabrykę napojów „Cuf", fabrykę konserw rybnych i owocowych „Pri Mazon", fabrykę aparatów radjowych, fabryki cegieł sylikatowych oraz szereg przedsiębiorstw z dziedziny przemysłu farmaceutycznego i mydlarskiego. W roku ubiegłym rozpoczęto budowę wielkich łuszczarń ryżu w Hajfie, które mają nietylko zaspakajać potrzeby rynku wewnętrznego, ale i eksportować ryż łuszczony do innych krajów Bliskiego Wschodu. O rozbudowie przemysłu palestyńskiego świadczy również wzrost zużycia prądu dla celów przemysłowych. Wspomnieć też należy, iż fabryka cementu „Nesher" prawie, że podwoiła w ub. roku swą produkcję, nie mogąc jednak pokryć zapotrzebowania rynku wewnętrznego.

Mimo intensywnej rozbudowy przemysłu palestyńskiego i powstania szeregu nowych gałęzi produkcji, rok ubiegły nie wykazał specjalnego wzrostu eksportu artykułów przemysłowych Palestyny. Stoi to w związku z powiększeniem się pojemności rynku palestyńskiego i wzrostem konsumpcji krajowej. Przedsiębiorstwa przemysłowe nie ubiegały się o znalezienie nowych rynków zagranicznych, a nie mogąc nadążyć z wykonaniem zamówień z krajów ościennych, zaniedbały a faktycznie utraciły te rynki dla swych wyrobów.

Na przyszłość należałoby przemysł palestyński bardziej nastawić na eksport, by istniejące możliwości wywozu wyrobów przemysłowych Palestyny były należycie wykorzystane i obok eksportu cytrusów również i wyroby przemysłowe zajęły poważną pozycję.

Usiłowania te mają doniosłe znaczenie dla dalszego racjonalnego rozwoju życia gospodarczego Palestyny.

Dumping był w ub. roku główną przeszkodą w rozwoju przemysłu palestyńskiego i stanowi też w chwili obecnej wielkie niebezpieczeństwo dla niektórych gałęzi przemysłu.

Przemysł metalurgiczny miał do zwalczenia konkurencję ze strony towarów zagranicznych, sprowadzanych po cenach dumpingowych. Dotyczy to przedewszystkiem produkcji sieci, sprężyn, siatek żelaznych, okuć budowlanych, drutu, gwoździ i śrub, które były sprowadzane w wielkich ilościach.

Podkreślić należy pewną przypadkowość w dotychczasowych inwestycjach przemysłowych. Szereg zakładów przemysłowych powstał bez należytego zbadania możliwości zbytu, wystarczyła bowiem pierwsza oznaka powodzenia jakiejś fabryki, by natychmiast powstał szereg konkurujących ze sobą przedsiębiorstw. Jasnem jest, iż niezbędne jest wprowadzenie ceł protekcyjnych celem należytej ochrony rodzimej produkcji. Sprawa jest na tyle paląca, iż przemysłowcy palestyńscy wysuwają ją na plan pierwszy.

Agencja żydowska oraz instytucje finansowe winny większą uwagę poświęcać przemysłowi palestyńskiemu, co umożliwi zwiększenie siły absorbcyjnej Palestyny. W głównej mierze należałoby poprzeć przedsiębiorstwa średnie i małe, które przy niewielkich inwestycjach kapitału zatrudniają stosunkowo wielką ilość robotników. Pozatem małe przedsiębiorstwa są mniej uzależnione od fluktuacji rynku.

Należałoby utworzyć centralny bank przemysłowy, którego zadania polegałoby na finansowaniu drobnego przemysłu. Punkt ciężkości w przemyśle palestyńskim coraz bardziej przechodzi na stronę żydowską. Najbardziej skomplikowane gałęzie produkcji znajdują się w rękach żydów. żydzi stanowili w ub. roku 60% wszystkich robotników zatrudnionych w przemyśle i rzemiośle. Wartość produkcji żydowskiego przemysłu w Palestynie w ub. roku wynosiła 75% ogólnej wartości produkcji przemysłowej. Przedsiębiorstwa żydowskie pod względem urządzeń i posiadanych wyrobów przewyższają przedsiębiorstwa arabskie.

W związku z ogólnem ożywieniem gospodarki palestyńskiej zaznaczyła się w ub. roku zwiększona motoryzacja kraju. Na początku roku 1934 ilość automobili i traktorów wynosiła 6.126 sztuk, a już w 1935 r. — 10.189 sztuk. Import automobili i traktorów w pierwszem półroczu 1935 r.

wynosił 2.091 sztuk, o ogólnej wartości ŁP. 324.887 wobec 2.129 sztuk o wartości ŁP. 286.554 w tym samym okresie 1934 r. O motoryzacji kraju świadczy również wzrost importu benzyny, który w pierwszem półroczu 1935 r. wynosił 25,3 miljona litrów, wobec 18,2 miljona litrów w tym samym okresie roku poprzedzającego.

Ruch budowlany rozwinął się w szybkiem tempie. 60% skierowanych do kraju kapitałów zainwestowano w budownictwie, a trzeba wspomnieć, że napływ kapitałów był niezmiernie wielki, jak na stosunki palestyńskie, i wynosił przeciętnie około ŁP. 1 miljon miesięcznie. Po pewnym okresie stagnacji, związanym z ogólną paniką, naskutek wybuchu wojny włosko-abisyńskiej, nastąpiło powolne lecz systematyczne ożywienie ruchu budowlanego w kraju. Ostatnio zaznaczył się wzrost ilości wydanych zezwoleń na budowę w rozmaitych miastach Palestyny, co jest pomyślnym symptomem, iż w najbliższym czasie ruch budowlany w kraju powróci do poprzedniego tempa. Znamiennem jest, iż w pierwszej połowie 1935 r. widoczna była tendencja do wzrostu ruchu budowlanego, o czem świadczą dane, dotyczące importu materjałów budowlanych. Import ten przedstawiał się w tym okresie w porównaniu z pierwszą połową 1934 r. jak następuje:

Artykuły	6 miesięcy 1934		6 miesięcy 1935	
	Ilość	ŁP.	Ilość	ŁP.
Drzewo budulc. m^3	71,065	101,634	148,041	238,824
Cement (tonn)	66,392	95.539	117,682	155,909
Płyty szklane i szkło taflowe (tonn)	1,506	28,690	2,012	35,648
Sztaby i pręty żelazne (tonn)	18,879	115,447	26,001	182,035
Okucia budowlane		86.393		148,900
Instalacje elektr. (tonn)	156	4,789	136	4,192
Inne art. elektr.		50,787		68,524
Farby i lakiery (tonn)	755	28,458	964	32,671

Inwestycje w budownictwie palestyńskiem wynosiły w r. 1935, według prowizorycznych obliczeń, ŁP. 7 miljonów, podczas gdy w r. 1934 — ŁP. 5.800.000. W 4 największych miastach, t. j. w Jerozolimie, Tel-Awiwie, Jaffie i Hajfie skoncentrowała się lwia część ruchu budowlanego Palestyny. Należy również podkreślić, iż wzrosły roboty budowlane, przedsięwzięte przez samorządy miejskie. Doprowadzenie do normalnego stanu gospodarki palestyńskiej uzależnione jest w wielkiej mierze od ożywienia tempa ruchu budowlanego. Wobec jednak stałego braku mieszkań, który specjalnie

dał się we znaki w drugiej połowie ubiegłego roku, ze względu na czasowe zaniechanie budowy przy ciągłym napływie imigrantów, ruch budowlany w Palestynie ma pomyślne widoki rozwoju, tembardziej, iż w kraju nastąpiło uspokojenie i banki z większą nieco ufnością udzielają obecnie kredytów budowlanych. Element przybyły ostatnio z krajów centralnej Europy, szczególnie zaś z Niemiec, przyzwyczajony jest do większych i bardziej komfortowych mieszkań, co nie pozostanie bez wpływu na rozszerzenie zasięgu ruchu budowlanego.

Wzmógł się również ruch okrętowy w portach palestyńskich. W pierwszej połowie 1935 roku weszło do portów hajfskiego i jafskiego 1.470 okrętów wobec 1.224 okrętów w tym samym okresie r. 1934. Według prowizorycznych obliczeń wyładowano w portach palestyńskich w roku 1935 towarów o ogólnej wadze 1.200.000 tonn, podczas, gdy w roku 1934 wyładunek ten wynosił 1.076.000, a w 1933 — 755.000 tonn.

Głównym czynnikiem rozwoju gospodarki palestyńskiej była w roku 1935 podobnie, jak i w poprzednich 3 latach, imigracja. Wniosła ona do kraju element twórczy, wykwalifikowany, przynoszący ze sobą z krajów djaspory dużo doświadczenia, zapału i inicjatywy. Imigracja ta osiągnęła w roku ubiegłym cyfrę rekordową 61.541. Wśród przybyłych imigrantów było 4.525 kapitalistów z kapitałem conajmniej ŁP. 1.000 każdy. Imigracja do Palestyny przedstawiała się za ostatnie lata, jak następuje:

R o k	Ilość przybyłych imigrantów	Wzrost lub spadek procentowy w porównanniu z rokiem poprzedzającym
1923	7,421	— 5,7 %
1924	12,856	+ 73,2 „
1925	33,801	+ 162,8 „
1926	13,081	— 61,3 „
1927	2,713	— 79,2 „
1928	2,178	— 19,7 „
1929	5,249	+ 141,0 „
1930	4,644	— 11,5 „
1931	4,075	— 12,2 „
1932	9,553	+ 134,4 „
1933	30,327	+ 225,1 „
1934	42,359	+ 39,7 „
1935 (oblicz. prow.)	61,541	+ 45,3 „

Biorąc pod uwagę i nielegalną imigrację oraz naturalny przyrost ludności, należy przypuszczać, iż ilość Żydów w Palestynie zwiększyła się

w ub. r. o 70.000 i wynosi w chwili obecnej 400.000 osób, stanowiąc 28% ogólnej ludności Palestyny (ilość Arabów wynosi 1.015.000). Dla porównania warto zaznaczyć, że w r. 1931 żydzi stanowili 16,85% ogólnej ludności (174,610 żydów wobec 861.211 Arabów), w r. 1934 żydzi stanowili 25% całej ludności palestyńskiej (330.000 żydów wobec 990.000 Arabów).

Skupienie żydowskie w Palestynie zajmuje już w chwili obecnej pierwsze miejsce pod względem procentowym, w porównaniu do innych krajów. I tak żydzi w Palestynie, jak już zaznaczyliśmy stanowią 28%, w Polsce — 10,5%, na Węgrzech — 5,7%, w Rumunji — 5,1%, w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej — 3,4%, w Czechosłowacji — 2,4%, w Z. S. R. R. — 1,8%, w Niemczech — 0,8%, w Anglji — 0,7%, we Francji — 0,5%.

Co się tyczy sytuacji na rynku pieniężnym w Palestynie w ubiegłym roku, należy zaznaczyć, iż run i niepokój, wywołany w swoim czasie, pozostawił jednak poważne ślady, albowiem banki, w obawie przed wycofywaniem depozytów, z pewną rezerwą odnoszą się do najrozmaitszych projektów i poczynań gospodarczych i trudniej jest w chwili obecnej otrzymać kredyty niż poprzednio. Pozatem kapitały, które ostatnio napływały do Palestyny, były przetrzymywane przez swoich właścicieli w oczekiwaniu zupełnego wyjaśnienia sytuacji. Napływające więc kapitały niezupełnie jeszcze weszły w orbitę życia gospodarczego. W ostatnich jednak dwóch miesiącach zaznaczyła się już bardzo poważna poprawa w sytuacji na rynku pieniężnym i depozyty, wycofane w okresie paniki, w przeważającej części powróciły do kas bankowych. Świadczy to o znacznem uspokojeniu i ustabilizowaniu stosunków gospodarczych w kraju.

Znamiennem jest, iż w roku ubiegłym w dalszym ciągu zwiększały się dochody rządu palestyńskiego. Podczas gdy w innych krajach dochody rządowe się kurczą i budżety wykazują deficyty, rząd palestyński zwiększa stale swe rezerwy kasowe. I tak na dzień 1 grudnia 1935 rezerwy kasowe rządu palestyńskiego wynosiły ŁP. 6.155.221 wobec ŁP. 3.654.280 na dzień 1 listopada 1934 roku.

Napływ kapitałów spowodował również wzrost obiegu pieniężnego, który wynosił na dzień 1 kwietnia 1935 — ŁP. 5.326.228. W porównaniu z poprzedniemi latami obieg pieniężny przedstawia się, jak następuje:

na I.VI.	1931	Łp. 2,369,664
"	1932	" 2,408,664
"	1933	" 2,821,664
"	1934	" 4,069,664
"	1935	" 5.326,228

Reasumując przegląd ogólnej sytuacji gospodarczej w Palestynie, stwierdzamy, iż czynniki powodujące rozwój gospodarki krajowej, a mianowicie imigracja i napływ kapitałów, istniały i w ubiegłym roku. Chwilowa przerwa, jaka nastąpiła we wrześniu ub. r. była tylko zjawiskiem przejściowem, nie spowodowanem uzasadnionemi motywami gospodarczemi, lecz nastaniem pewnej psychozy, wywołującej niepokój i podważającej zaufanie tak konieczne dla normalnej, systematycznej rozbudowy życia gospodarczego.

Nakazem chwili obecnej jest rozpoczęcie ofenzywy na polu gospodarczem. Nie możemy, coprawda, dążyć do aktywności salda handlowego, jak to czynią inne kraje, musimy jednak wszystko przedsięwziąć w celu zmniejszenia do minimum katastrofalnej dysproporcji między importem i eksportem Palestyny, z czem znów wiąże się zagadnienie radykalnej zmiany polityki celnej i traktatowej rządu palestyńskiego. Życie gospodarcze winno znaleźć odpowiednią opiekę czynników rządowych, rynek zaś wewnętrzny powinien być zdobyty dla produkcji krajowej. Wzrost siły nabywczej ludności winien być szczególnie wykorzystany na rozbudowę tych gałęzi gospodarki, których produkcja może być skonsumowana przez ludność palestyńską. Celem zintensyfikowania i zwiększenia siły absorbcyjnej rolnictwa koniecznem byłoby przeprowadzenie wielkich prac drenażowych i nawadniających, oraz nadać rolnictwu charakter bardziej różnolity, przez założenie nowych gałęzi gospodarki rolnej. Eksport cytrusów, najważniejszego produktu Palestyny, winien być zracjonalizowany i kierowany przez centralę eksportową, któraby również dbała o ulepszenie transportu towaru. Naogół dbać należy o ulepszenie i zracjonalizowanie aparatu produkcyjnego i dostosowanie go do najnowszych zdobyczy wiedzy.

Nasze poczynania gospodarcze w Palestynie winny mieć charakter planowy, zgóry obmyślany, stanowiąc pewną całość strukturalną, a nie, jak dotychczas, gdy nasze poczynania były sporadyczne i fragmentaryczne.

Usunięcie wyżej wymienionych przeszkód, utrwalenie podstaw gospodarki krajowej zależeć będzie od wytrzymałości, energji i dyscypliny narodowej. Pod ich też naporem rząd palestyński zmuszony będzie zmienić radykalnie swoje dotychczasowe nastawienie w stosunku do zagadnień gospodarczych Palestyny.

A. T. WIŚLICKI

DZIEŁO ELEKTRYFIKACJI RUTTENBERGA

Siła i światło — oto są dwa konieczne warunki dla rozwoju nowoczesnego życia zbiorowego. Stanęły one przed budującymi Nową Palestynę. Zapotrzebowanie było duże i naglące. Miasta budowane musiały mieć światło elektryczne, musiały mieć kanalizację i wodociągi, które bez energji elektrycznej istnieć nie mogą. Wsie i kolonje żądały jako warunku koniecznego ich rozbudowy: wody. Stary, zaniedbany system studzien arabskich absolutnie nie mógł sprostać zadaniu. Trzeba było szukać wody, jaknajwięcej wody, żeby na dzikiej pustynnej ziemi, na ziemi prawie przez cały rok suchej i bez deszczu — cokolwiek wyhodować. A na to trzeba było energji — motorów i pomp. Dzisiaj jeden dunam wymaga od 2500 do 4000 metrów sześciennych wody na rok, a więc ilości kolosalnej. Istniała również nadzieja rozbudowy przemysłu, a więc i potrzeby dużej ilości energji.

Zaczęto początkowo zakładać stacje elektryczne małych rozmiarów, a mianowicie, stacje motorów Diesla, które się szybko instaluje (motor przychodzi odrazu w stanie gotowym do pracy) i to bez większych inwestycyj. Miasta i powstające kolonje zaczęły na własną rękę takie motory instalować.

Całą tę pracę zcentralizował i ujął w swoje ręce Pinchas Ruttenberg. Dzisiaj w Palestynie dużo ludzi nie wie, co to jest potężne towarzystwo Palestine Electric Co., którego on jest twórcą, ale każdy, bez wyjątku każdy wie, kto to jest Ruttenberg, gdzie są jego biura i stacje. Człowiek ten stał się symbolem.

Początkowa metoda elektryfikacji: duża ilość małych stacyj motorów Diesla i sieci na małe obszary, rozpowszechniła się bardzo, tak że w Hajfie, Tel-Awiwie i innych miastach powstały duże i nowocześnie urządzone stacje tego typu, oraz sieć drobnych stacyjek.

Równolegle z rozbudową kraju rozrastało w szybkiem tempie zapotrzebowanie energji. Dotychczasowa metoda elektryfikacji okazała się niewystarczająca. Eksploatacja, remonty, obsługa, paliwo, które trzeba było sprowadzać, okazały się za drogie, zaś możliwości rozwoju ograniczone. Okazała się potrzeba przejścia na system stosowany w krajach o wysokiej kulturze ekonomicznej. Zasadą takiego systemu jest: kilka wielkich stacyj, pracujących na jedną sieć wysokiego napięcia i dalszy rozdział energji dla konsumentów prądu przy pomocy automatycznych podstacyj i linij niskiego napięcia. Kalkulacja jest prosta: paliwo, obsługa, instalacje są proporcjonalnie tańsze przy paru wielkich, niż przy dużej liczbie małych stacyj.

Zaczęto pod kierownictwem Ruttenberga badać możliwości wydobycia z wodospadu Jordanu energji. Jordan wypływa na północy Palestyny i tworzy pierwsze, bagniste jezioro Hule, a następnie spada na krótkiej przestrzeni do jeziora Kineret (Genezaret), położonego o 200 metrów pod poziomem morza, w depresji Jordanu (Emek Hajarden). Poniżej wielkiego i pięknego jeziora łączy się Jordan z rzeką Jarmuk i licznemi skrętami idzie na południe do morza Martwego, leżącego na 400 metrów poniżej poziomu morza.

Dla zbudowania stacji turbin wodnych trzeba mieć dwie rzeczy: dostateczną ilość wody i pewien spadek wody. Rzeka płynąca w korycie naturalnem spadku wody, w znaczeniu technicznem, nie ma. Na rzece można jednak stworzyć konieczny spadek, stawiając tamy i przez to zmuszając rzekę do podniesienia swego poziomu z jednej strony tamy. Zalewają się wówczas okoliczne obszary, przyczem wodę ujmuje się w rury betonowe i skierowuje się ją na obracanie turbin. Tak urządzony jest między innemi Dnieprostrój. Można w pewnem miejscu rzeki zacząć budować koryto sztuczne, nie tak pochyłe jak pochylenie rzeki i nagle w pewnem miejscu rurami wpuścić wodę z góry do turbin, korzystając z różnicy położenia sztucznego kanału i koryta rzeki. Tak jest zbudowana stacja Ruttenberga.

Normalna ilość wody Jordanu wraz z Jarmukiem była wielokrotnie za mała w okresie letnim dla normalnej mocy stacji. W lecie Jarmuk wysycha prawie zupełnie, zamieniając się w mały strumyk górski, Jordan prowadzi wody bardzo mało — tymczasem w lecie prąd elektryczny jest najpotrzebniejszy. Setki pomp po wsiach i kolonjach, pomp dających życie suchej ziemi — wymagają masę prądu.

W zimie podczas nieustających deszczów Jarmuk zamienia się w rozlaną rzekę potężną, której wody niejednokrotnie znacznie przewyższają zapotrzebowanie. Jordan staje się w tym okresie rzeką potężną, pompy zaś są wyłączone wobec obfitości opadów.

Wielka wiedza i pomysł twórczy zmienił, ujednostajnił dziką naturę wschodu.

Myśl była taka. W zimie pracować będzie Jarmuk, mający dostatecznie dużo wody. Jordan zaś zapełniać będzie jezioro Kineret. W tym celu w punkcie wypływu Jordanu z jeziora wybudowano tamy, które w zimie zamykają lub przymykają odpływ wody. Woda spływająca z gór zatrzymuje się w jeziorze, podnosząc jego poziom. Kolosalne jezioro o powierzchni 170 kilometrów kw. podnosi swój poziom o 4 metry, rozlewając się szeroko po łagodnych brzegach i gromadząc zapas wody. Ten to zapas wyrównuje przez długie lato ilość wody, dopełniając wody Jordanu i Jarmuku do koniecznej ilości, aby stacja dawała żądaną moc. I na początku zimy znów jezioro jest o 4 metry niżej.

Nie wszystko jednak zużywa stacja. W czasie gorącego lata, szczególnie gorącego w tej części Palestyny, wyparowuje z jeziora tyle wody, że z tego już powodu poziom się obniża o jeden metr.

Podniesienie jeziora o 4 metry wymaga odpowiednich urządzeń ochronnych, aby woda po łagodnych brzegach rozlana nie zalała za dużego obszaru, dróg i miasteczek, i by nie zmieniła zupełnie krajobrazu okolicy.

Od jeziora Kineret, aż do stacji jest długa przestrzeń. Woda płynie korytem od tam na jeziorze do stacji 5 godzin. Chcąc mieć w pobliżu odpowiednią rezerwę konieczną stworzono rezerwuar o powierzchni około 1,7 kilometra kwadratowego tuż ponad stacją i o mało wahającym się poziomie wody (maximum 1 metr). Powierzchnia jego leży na 223 metry poniżej poziomu morza. Dla zbudowania tego jeziora-rezerwuaru wyzyskano skalistą kotlinę, którą zamknięto potężnemi zaporami betonowemi i tamami automatycznenie i ręcznie kierowanemi. Tamy te w dzikiej, poszarpanej dolinie i wąwozie robią wspaniałe wrażenie.

Pozatem ze względów, tak terenowych, jak i poprzednio omówionych, dla podniesienia poziomu wody i stworzenia koniecznego spadku, Jordan ujęty jest w sztuczne łożysko betonowe i skierowany do tego jeziora - rezerwuaru. Długość kanału wynosi około 2 kilometry.

Z jeziora prowadzi kanał do wylotów rur stalowych, któremi woda spływa do turbin. Długość tego kanału wynosi 300 metrów.

Ponieważ w czasie deszczu i gwałtownych przyborów wody trzeba mieć odpowiednie koryto, w które możnaby było skierować nadmiar wody, więc zbudowano specjalne tamy i uregulowano stare łożysko, które właśnie do tego celu ma służyć.

Woda, wychodząca z turbin, jest skierowana do wykopanego w ziemi łożyska długości 1,8 kilometra, dopiero po przepłynięciu jego wpada do starego łożyska rzeki.

Roboty przygotowawcze dla stawiania turbin są na tem zakończone, — uzyskano w ten sposób i odpowiednią ilość i odpowiedni spadek wody. Pomiędzy powierzchnią wody w dolnem łożysku, a powierzchnią wody w górnym kanale, jest różnica 27 metrów. W tem miejscu stoi stacja. Długi szaro-bronzowy budynek, jakby wiszący nad wodą, z pod którego na całej szerokości wypływa wzburzona rzeka. Powyżej, wysoko tamy i trzy wielkie stalowe rury o średnicy 1,80 metra, któremi pędzi masa wody 50 do 100 metrów na sekundę. Budynek ma kształt baraku o zaokrąglonej linji dachu, o długim rzędzie małych okien na całej długości budynku, aby wewnątrz zostawić dużo cienia, tak pożądanego w tej części Palestyny.

Wewnątrz budynku: duża hala, jasna, miła, bez żadnych ozdób,

wszystko, co jest — jest nieodzowne. Pod sufitem potężny dźwig — konieczny przy remontach. Na kaflowej podłodze — trzy ogromne cielska czarnych generatorów. Jedno miejsce w podłodze zakryte chwilowo blachą: tam ma stanąć czwarty generator. Nie wyglądają one tak, jak w innych elektrowniach. Ponieważ osie turbin typu Francis'a są pionowe, więc generatory leżą na podłodze. Całość otoczona jest płaszczem z blachy dla chłodzenia przy pomocy powietrza rozgrzanej maszyny.

Kilka lampek sygnałowych i zegarów kontrolnych — obok przy stoliku siedzi mechanik, a przy nim zboku duży wentylator chłodzący żar klimatu. Nieco dalej, wyżej nieco, po schodach z niklowemi poręczami, wchodzi się do serca stacji w podkowę zbudowanej tablicy rozdzielczej, duże czarne płyty pokryte zegarami, kontaktami, lampami sygnalizacyjnemi i znów jeden człowiek — elektryk.

Stacja posiada trzy turbiny typu Francis'a o mocy po 8500 koni mechanicznych każda, a więc największa moc stacji wynosi 25.500 koni mechanicznych. Po wzbudowaniu czwartej turbiny — stacja powiększy swoją moc do 34.000 koni mechanicznych.

Turbiny robią 250 obrotów na minutę. Wały turbin są pionowe, same turbiny otoczone są stalowemi spiralami, które wprowadzają wodę. Wały wyprowadzone są w górę do hali głównej, gdzie ustawione są generatory typu leżącego, wytwarzając prąd zmienny, trójfazowy o napięciu 6000 volt i 50 okresach na sekundę. Prąd z generatorów jest transformowany do napięcia 66.000 volt i wysyłany linjami wysokiego napięcia. Prąd potrzebny dla najbliższej okolicy i stacji jest pobierany bezpośrednio z generatorów o napięciu 6000 volt. Stacja transformatorów umieszczona jest na wolnem powietrzu. Całe wyposażenie elektryczne zbudowane jest przez firmę General Electric w Anglji, za wyjątkiem niektórych aparatów patentowych Brown Boveri w Szwajcarji. Jako rezerwowy silnik ustawiony jest — silnik Diesla z prądnicą.

Prąd wysyłany jest podwójną linją wysokiego napięcia, idącą z elektrowni nad Jordanem do Hajfy i dalej do Tel-Awiwu, a więc łączącą główne elektrownie Palestyny. Słupy linji 66.000 volt przecinają, jak symbole, całą budującą się Palestynę, od stacji wodnej przechodzą przez cały Emek-Izreel do Hajfy i dalej przez cały pas kolonij między Hajfą a Tel-Awiwem. Wysokie słupy z konstrukcji żelaznej na 4-ch nogach wsparte, szeroko rozstawiają ramiona, na których wiszą z każdej strony po 3 kable — podwójna linja wysokiego napięcia. Przechodzi ona przez kolonje i przez suche, piaszczysto-kamieniste pustynie, przez kraj. Czasami zdaje się być dopełnieniem przez człowieka stworzonej pracy, czasami jedynym znakiem władzy człowieka.

Same elektrownie poza budynkiem stacji i placem transformatorów zajmują znaczny obszar gruntu, gdzie mieszczą się magazyny, warsztat stolarski, warsztat mechaniczny, kuźnia i biuro. Nieco dalej na wzgórku jest w podkowę zbudowane osiedle dwunastu domków pracowników, w środku jest mały Pardess, na boku willa „Biały Pałac" Ruttenberga, nieco dalej znajduje się większe osiedle robotnicze. Stały personel stacji mieszka w tych dwunastu domkach na górce, które są pod każdym względem przystosowane do klimatycznych warunków, a więc posiadają elektryczne kuchnie, elektryczne lodownie, prysznice, siatki na moskity i t. d. W osiedlu robotniczem, równie dobrze urządzonem, mieszkają ci, którzy są zatrudnieni przy robotach ziemnych, remontach, naprawach, rozbudowie. Osiedle na wzgórku zostało nazwane Tel-Or (wzgórek światła). Z Hajfy przebiega tuż przy stacji tor koleji wąskotorowej Hedżas—Railwaj. Przy stacji zbudowano przystanek zwany Naharaim. Terytorjalnie stacja leży w Transjordanji, gdyż Palestyna dochodzi tylko do środka rzeki. Wymagały tego warunki terenowe.

Na terenie stacji wzniesiono dwa potężne reflektory, mogące oświetlić całą okolicę, pozatem zainstalowano własny system kanalizacyjny i wodociągowy, własną sieć elektryczną i telefoniczną. Zbudowano drogi, mosty i szpital. Dzisiaj, przejeżdżając do stacji wieczorem, widzi się długie linje świateł już zdaleka, a w dzień stacja robi wrażenie ogrodu.

Wyżej opisana stacja okazała się za małą dla Palestyny. W lecie uruchomiono w Hajfie na wybrzeżu morskiem nową elektrownię, będącą jedną z najnowocześniejszych na świecie, o sile 30.000 kilowatów. Tu jako opał służy spalana pod kotłami ropa. Ten wybór miejsca i paliwa został dokonany z tego powodu, że wielkie angielskie towarzystwo (Irac Petroleum Comp.) zbudowało rurociąg długości około 2.500 kilometrów, który prowadzi ropę wydobytą w Mossulu, w Iraku, do portu w Hajfie. Dotychczas z Hajfy wywozi się ropę surową, idącą z Iraku, a przywozi się przerobioną. Istnieje jednak wielkie prawdopodobieństwo wybudowania w Hajfie rafinerji ropy naftowej, a wtedy będzie można powiedzieć, że nowa stacja Rutťenberga w Hajfie pracuje na paliwie, które otrzymywane jest na miejscu.

Mimo znacznych inwestycyj towarzystwo Palestine Electric Co. Ruttenberga przyniosło w tym roku dochód i wypłaciło 7,5% dywidendę.

W dalszym planie rozbudowy Palestyny jest przewidziane stworzenie poniżej jeziora Hule stacji turbin wodnych o mocy 8.000 koni mechanicznych — o ile osuszenie bagien pod Hule nie zmniejszy ilości wód w rzece.

Udział pracy żydowskiej i arabskiej w Palestyńskich plantacjach pomarańczowych

(am) Na podstawie obliczeń przeprowadzonych przez Departament Statystyczny Agencji żydowskiej we wrześniu 1935, należy stwierdzić duży procent udziału pracy arabskiej w plantacjach żydowskich. Badania przeprowadzone zostały w 9 dużych osiedlach i w 9 mniejszych, położonych w pobliżu. Dane zostały zebrane z plantacyj w Riszon le-Zion, Nes-Ziona, Rechowot, Petach-Tikwa, Kfar-Saba, Herclija, Chedera, Pardes Chana i Karkur. Zebrane dane dotyczyły obszaru 82.050 dunamów, stanowiąc połowę ogólnego obszaru cytrusowego, będącego w posiadaniu żydów. Ilość robotników objętych tym spisem wynosiła 2.553 żydów i 3.259 Arabów, stanowiąc większą część zatrudnionych w plantacjach pomarańczowych.

Poniżej podajemy podział robotników w poszczególnych kategorjach pracy:

Rodzaj pracy	Żydzi	%	Arabowie	%
Prace irygacyjne	474	19	921	28
Bronowanie	356	14	631	19
Użyźnianie gruntów	225	9	372	11
Uprawa drzew	606	23	412	13
Różne prace plantacyjne	455	18	580	18
Prace nieplantacyjne	61	2	31	1
Dozorcy i mechanicy	51	2	159	5
Kierownicy	258	10	80	3
Różni	67	3	73	2
Ogółem . . .	2,553	100	3,259	100

Jak widać z powyższej tabeli, udział Arabów jest większy niż żydów w pracy niewykwalifikowanej, mniejszy zaś w pracy wykwalifikowanej. Warto zaznaczyć, że znaczny procent Arabów jest zatrudnionych w charakterze kierowników przy uprawie drzew, oraz przy warcie. Dowodzi to, że Arabowie bardziej są zatrudnieni na stanowiskach stałych.

Praca dzieci. Z 2.553 żydowskich robotników — 2.275 (89%) stanowili mężczyźni i 255 (11%) — kobiety. Z 3.259 robotników arabskich — 3.033 (93%) stanowili mężczyźni, 58 (2%) kobiety i 168 (5%) — dzieci.

Podczas gdy wśród robotników arabskich jest zatrudnionych 3 razy więcej dzieci, niż kobiet, ilość żydowskich dzieci, zatrudnionych w plantacjach, nie sięga nawet 1%.

Obszary plantacyjne. 18 badanych osiedli obejmowało 2.567 gajów

pomarańczowych. W czasie przeprowadzenia badania czynnych było 1.320 gajów, t. j. przeszło połowa. Miesiąc wrzesień jest najcichszy w plantacjach. Praca obejmuje głównie roboty, związane z nawadnianiem i gracowaniem oraz uprawą drzew. Powyższe 1.320 gajów obejmowały obszar 60.465 dunamów, czyli około ¾ ogólnego obszaru badanych plantacyj.

Gaje, obszar, robotnicy. Poniższa tabela wykazuje ilość robotników zatrudnionych w 1.320 gajach w dniu przeprowadzenia spisu:

	Ilość gajów	Obszar dunamów	Ilość robotników	
			Żydów	Arabów
Riszon-le-Zion	156	7,502	265	564
Nes-Ziona	112	5,527	118	368
Wadi Risika	23	2,845	190	36
Rechowot	194	10,968	444	541
Petach-Tikwa	286	10,504	253	846
Kfar Ganim	71	863	111	48
Ain Ganim	16	246	28	—
Gan Rimon	8	95	10	—
Kfar Saba	76	2,946	185	125
Gan Haszaron	1	670	10	27
Gan Chaim	1	975	45	—
Tel Aszer	5	739	43	—
Kalmania	1	350	13	22
Herclija	114	3,051	264	18
Chedera	161	8,494	330	487
Pardes Chana	53	2,214	127	24
Tel Alon	12	984	37	17
Karkur	30	1,493	58	94
Ogółem . . .	1,320	60 465	2,531	3,217

Należy zaznaczyć, iż w gajach pomarańczowych, które nie były czynne w dniu przeprowadzenia spisu, było 22 żydów i 42 Arabów zatrudnionych, jako kierownicy, mechanicy i t. p.

Wspomniane 1.320 gajów należy podzielić na 3 kategorje: 1) z pracą wyłącznie żydowską, 2) mieszaną, 3) wyłącznie arabską. (Gaje, w których 1 dozorca i 1 mechanik byli Arabami zostały zaliczone do kategorji I, gaje zaś, w których tylko kierownik był żydem, zaliczone zostały do kategorji III). Jak wynika z powyższego gaje pomarańczowe z pracą wyłącznie żydowską stanowią przeszło ⅓ ogólnej liczby plantacyj, z pracą mieszaną — około ⅕, i z pracą wyłącznie arabską — około ½. Większość gajów z pracą wyłącznie żydowską (28% ogólnego obszaru) stanowią plantacje

małe, zaś gaje z pracą wyłącznie arabską (35%) stanowią plantacje wielkie, 37% obszaru tworzą plantacje z pracą mieszaną żydowską i arabską. Poniższa tabela wykazuje % zatrudnionych robotników żydowskich i arabskich w stosunku do ilości gajów oraz do ich obszarów.

	Ilość gajów	%	Obszar	%
Praca żydowska	470	36	17,218	28
Praca mieszana	260	19	22,116	37
Praca arabska	590	45	21,131	35
Ogółem	1,320	100	60,465	100

Podział siły żydowskiej i arabskiej nie we wszystkich osiedlach jest równomierny. Herclija, Pardes Chana, Karkur, Wadi Risika zatrudniają wyłącznie żydowskich robotników. Znaczny udział pracy arabskiej daje się zauważyć w osiedlach Riszon-le-Zion (50% obszaru), Nes Ziona (58%), Petach Tikwa (62%).

Zmniejszanie się udziału pracy żydowskiej. Cyfry za ostatnie 3 lata odnośnie tych samych osiedli wykazują, że ilość gajów zatrudniających wyłącznie żydów spadła z 54% w r. 1933 do 43% w r. 1934 i 36% w 1935. Procent obszarów gajów, zatrudniających wyłącznie żydów, spadł z 49 w r. 1933, do 33 w 1934 i 28 w 1935 r. Jest to spadek 20% za ostatnie 2 lata zarówno jeśli chodzi o ilość zatrudnionych, jak i obszar gajów. Spadek wyłącznie żydowskiej pracy oznacza zwyżkę pracy czysto arabskiej, albowiem w plantacjach o pracy mieszanej nie zaznaczyła się żadna zmiana.

Poniższa tabela wykazuje % zatrudnionych żydów i Arabów w plantacjach pomarańczowych za ostatnie 3 lata.

	Ilość gajów			Obszar gajów		
	1933	1934	1935	1933	1934	1935
	w procentach			w procentach		
Praca żydowska	54	43	36	49	33	28
Praca mieszana	23	22	19	36	38	37
Praca arabska	23	35	45	15	29	35
Ogółem	100	100	100	100	100	100

Wiek gajów. Z 82.050 dunamów metrycznych badanych gajów pomarańczowych, 48.819 (59½%) przynosi owoce i 26.482 (32,3%) są to młode gaje, nie przynoszące jeszcze owoców. Wiek gajów na obszarze 6.749 dunamów nie został ustalony.

Większość gajów przynoszących owoce, znajduje się w starszych osiedlach: w Petach-Tikwa, Nes-Ziona i Rechowot. Stanowią one 61—81%

ogólnego obszaru plantacyjnego. W osiedlach Riszon-le-Zion i Chedera cyfry te spadają do 52—53%, wykazując w ten sposób nadwyżkę nowych plantacyj w porównaniu ze staremi osiedlami.

Procent gajów owocujących, jest mały w nowych osiedlach, jak Szaron i Samarja.

Rozmiary gajów. Poniżej podana tabela wykazuje, że ⅓ plantacyj zajmuje obszary do 15 dunamów każda, ⅓ plantacyj — od 15 do 29 dunamów i tylko ⅓ powyżej 30 dunamów każda. Należy podkreślić, że małe i średnie gaje są w większej ilości, niż wykazuje poniższa tabela, ponieważ wielkie gaje obejmują również plantacje towarzystw, składających się z większej ilości członków, tak jak Gan Chaim, Tel Aszer i t. p., jeszcze nie rozparcelowanych. Duże plantacje są rzadkością wśród żydowskich plantatorów.

Dunamy	Ilość plantacyj	%
1 — 4	138	5,4
5 — 9	336	14,2
10 — 14	463	18,0
15 — 19	266	10,4
20 — 29	557	21,8
30 — 39	218	8,5
40 — 49	141	5,5
50 — 59	277	10,7
100	133	5,2
niewyszczególnione	8	0,3
Ogołem	2,567	100,0

INDUSTRJALIZACJA TURCJI

W ostatnich latach nastąpiły w Turcji wielkie przemiany w strukturze gospodarczej kraju. Rolnicza Anatolja przekształcona została na b. ważny ośrodek przemysłowy. Radykalne te zmiany Turcja zawdzięcza w pierwszym rzędzie energji i inicjatywie obecnego jej prezydenta. W obawie przed wojną Kemal Pasza postanowił również rozbudować intensywnie sieci kolejowe w kraju.

W ostatnich latach rozwinął się szczególnie przemysł. Ostatnio odbyło się uroczyste otwarcie wielkiej huty szklanej, urządzenie której wynosiło ŁE. 1.000.000. Fabryka jest w stanie produkować 2.800 flaszek dziennie oraz 6.000 najrozmaitszych wyrobów szklanych.

Fabryka produkować będzie m. in. wyroby szklane dla celów chemicznych i farmaceutycznych. W mieście Bursa odbyła się ostatnio, przy udziale tureckiego premjera ministrów, uroczystość położenia kamienia węgielnego pod budowę wielkiej fabryki włókienniczej, urządzenie której kosztować będzie ŁE. 3.500.000. Fabryka posiadać będzie 16.000 wrzecion. Fabryka zużyje rocznie 3 miljony kg. wełny. Pozatem powstała ostatnio w Turcji fabryka sztucznego jedwabiu, w której dotychczas inwestowano 1 miljon funtów tureckich. Fabryka ta produkować będzie rocznie 300.000 kg. sztucznego jedwabiu. W mieście Izmit wybudowano fabrykę papieru, która wkrótce rozpocznie swą działalność. W fabryce tej inwestowano 3.500.000 miljona funtów. Sumer Bank przystępuje do założenia huty żelaznej. Projektowane jest również wybudowanie wielkiej fabryki chemicznej.

PRZEGLĄD PRASY

Zapowiedziane przez Wysokiego Komisarza utworzenie Rady Legislatywnej w Palestynie wywołało zrozumiałe wrzenie w świecie żydowskim. Prasa hebrajska w Palestynie oraz pisma żydowskie w djasporze poświęcają temu zagadnieniu obszerne artykuły, wskazując na niebezpieczeństwo grożące dziełu odbudowy Siedziby Narodowej w Palestynie. W ocenie prasy, Rada Legislatywna już w chwili obecnej stanie się zaporą dla imigracji żydowskiej oraz hamulcem budowy gospodarki palestyńskiej. Z zadowoleniem podkreślamy zgodność wszystkich kierunków myśli politycznej wśród społeczeństwa żydowskiego w odniesieniu do Rady Legislatywnej.

„Haarec" wskazuje, iż społeczeństwo żydowskie w Palestynie jest zgodne co do konieczności współpracy z Anglją. Tworzy ono jednak w chwili obecnej zjednoczony front przeciwko Radzie Legislatywnej, która jest wielkiem niebezpieczeństwem dla dzieła żydowskiego w Palestynie. Regime „parlamentarny" w Palestynie wprowadziłby do kraju destrukcję. Żydzi jednak nie odmawiają możności współpracy z rządem w sensie konstruktywnej odbudowy kraju.

„Dawar" analizując obecną sytuację podkreśla, iż w obecnej rzeczywistości w Palestynie Rada Legislatywna oznacza wstrzymanie postępu i rozwoju kraju. Dlatego też opinja publiczna żydowska jest stanowczo negatywnie ustosunkowana do tego planu. Naród żydowski, który dla odbudowy swej Siedziby Narodowej poświęcił swoje najlepsze siły, musi z podwojoną energją podjąć dalszą pracę budowy. Istnieje bardzo ważny czynnik, który nie da się usunąć z życia żydowskiego, a mianowicie: silna wola narodu do odrodzenia i odbudowy swej prastarej ojczyzny.

„Haboker" wywodzi, iż przyrzeczenie odbudowy żydowskiej siedziby narodowej udzielone zostało przy końcu wojny światowej nietylko Żydom mieszkającym w Palestynie, lecz całemu narodowi żydowskiemu, jednak projektowany plan utworzenia Rady Legislatywnej nie bierze pod uwagę tego zasadniczego momentu, nie wspomina też o konieczności utworzenia Siedziby Narodowej. Rada Legislatywna oznacza, zdaniem pisma, obalenie mandatu palestyńskiego, wobec czego społeczeństwo żydowskie musi się przeciwstawić jej utworzeniu.

„Doar Hajom" wskazuje, iż Arabowie dotychczas nie zgodzili się na postulat zasadniczy mandatu palestyńskiego w sprawie utworzenia żydowskiej Siedziby Narodowej. Dopóki niema zgody ze strony arabskiej, na

ten oto zasadniczy postulat żydów, nie może dojść do porozumienia w sprawie Rady Legislatywnej.

„Hajnt“ z dn. 10 stycznia r. b. zamieszcza obszerny artykuł honorowego prezydenta Światowej Organizacji Sjonistycznej, Nachuma Sokołowa o projekcie Rady Legislatywnej w Palestynie.

Autor przeprowadza wnikliwą analizę momentów, które wpłynęły na wydanie deklaracji Balfoura. Reprezentanci żydowscy konferowali z rządem W. Brytanji i rządami innych państw aljanckich nie w imieniu jedynie iszuwu żydowskiego w Palestynie, lecz w imieniu wielu miljonów żydów rozproszonych po całym świecie. W tym też duchu wydana została deklaracja Balfoura. Była ona wyrazem konieczności rozwiązania palącej kwestji żydowskiej. Dotychczas znaliśmy w odniesieniu do Palestyny jedyny autorytet w postaci władzy mandatowej oraz Ligi Narodów. 60 państw, należących do Ligi Narodów ponosi odpowiedzialność za losy żydowskiej Siedziby Narodowej w Palestynie. Dzięki usiłowaniom żydów udało się zalegalizować u poszczególnych rządów ideę Siedziby Narodowej i tem samem wzmocniliśmy polityczną pozycję W. Brytanji jako władzy mandatowej nad Palestyną. Rozpoczęliśmy nasze wielkie dzieło odbudowy kraju wierząc w lojalność W. Brytanji i w zobowiązania o charakterze międzynarodowym. Naród żydowski poświęcił swoje najlepsze siły duchowe i materjalne w Palestynie jedynie jako w kraju mandatowym W. Brytanji i tylko ona wraz z Ligą Narodów jest naszym kontrahentem. Nie chcemy powierzyć losów Palestyny w ręce Muftiego Jerozolimy. Dopóki Palestyna musi być krajem mandatowym nie może być mowy o utworzeniu Rady Legislatywnej. Takiego „salto mortale“ nie ryzykuje się z żywym narodem.

Odbudowę Palestyny, która jest ściśle związana z tragedją światowego żydostwa, z męczeństwem żydów w rozmaitych krajach, pragnie się obecnie zdegradować do zagadnienia lokalnego iszuwu żydowskiego, co jest sprzeczne z mandatem. Nie nadeszła jeszcze pora dla parlamentu w Palestynie, kraj się dopiero buduje, wymaga dużo wysiłków i energji, i utworzenie Rady Legislatywnej w chwili obecnej, gdy społeczeństwo arabskie jest opanowane przez nastroje szowinistyczne, jest posunięciem błędnem, a nawet szkodliwem.

„Moment“ z dnia 23 grudnia zamieszcza artykuł d-ra Gottlieba, p. t. „Nasza odpowiedź“. Autor wskazuje, iż ustanowienie Rady Legislatywnej jest sprzeczne z mandatem palestyńskim i jest zamachem na historyczne prawa żydów do Palestyny.

Utworzenie Rady Legislatywnej w chwili tak ciężkiej dla narodu żydowskiego jest bolesnym aktem, nad którym żydzi nie mogą przejść do porządku dziennego. Należy zorganizować społeczeństwo żydowskie do po-

tężnej akcji protestacyjnej, albowiem cierpienia narodu nie pozwalają na zrezygnowanie z naszych najświętszych praw.

„Dos Judisze Tugblatt" z dnia 2 stycznia b. r. podkreśla z zadowoleniem negatywne stanowisko społeczeństwa żydowskiego w odniesieniu do tworzącej się Rady Legislatywnej. Autor przypuszcza, iż zdecydowane stanowisko żydowskie wpłynie na zmianę decyzji Wysokiego Komisarza.

„Moment" z dn. 10 b. m. zamieszcza artykuł p. I. Heftmana p. t. „Ofenzywa na nasze pozycje".

Autor wskazuje, iż Rada Legislatywna, przy jej obecnych kompetencjach, stanowi groźbę dla dalszej odbudowy kraju. Będzie ona wykorzystana jako trybuna szowinistów arabskich przeciwko naszemu dziełu. Z zadowoleniem podkreśla p. Heftman, iż nie udały się próby nakłonienia żydów sefardyjskich do wzięcia udziału w tworzącej się Radzie Legislatywnej.

„Chwila" z dn. 2 stycznia b. r. zamieszcza korespondencję p. O. Rottenstreicha o stosunku Arabów do tworzącej się Rady Legislatywnej. Zdaniem autora Arabowie, mimo niektórych objekcyj, w rezultacie zgodzą się na utworzenie Rady.

„Hajnt" z dn. 31 grudnia ub. r. zamieszcza artykuł d-ra F. Rottenstreicha o obecnej sytuacji gospodarczej w Palestynie. Autor wskazuje, iż w związku z ustanowieniem sankcyj przeciwko Włochom, rynek palestyński został zwolniony od wzrastającego w ostatnich czasach napływu towarów włoskich. Obecne uspokojenie życia gospodarczego Palestyny oznacza tylko pauzę i niebawem inicjatywa prywatna znów rozpocznie swą intensywną działalność w kierunku rozbudowy gospodarki palestyńskiej.

„Rocznik Naszego Przeglądu" za r. 1935 zamieszcza szereg artykułów o Palestynie, m. in. artykuł prezesa Lewitego o obecnej sytuacji gospodarczej w Palestynie, 2 artykuły P. Wassermana: 1) o handlu zagranicznym Palestyny i 2) o imigracji żydowskiej do Palestyny, artykuł dr. Maschke o przemyśle cytrusowym w Palestynie.

„Leksykon sjonistyczny" zamieszcza artykuł P. Wassermana o obecnej sytuacji w przemyśle palestyńskim, wskazujący na stały rozwój żydowskiego przemysłu w kraju i na dalsze możliwości jego rozbudowy, artykuł inż. I. Sudowicza o plantacjach cytrusowych w Palestynie, ilustrujący szybki wzrost i perspektywy ich rozbudowy oraz artykuł adw. D. Fajgenberga o kwestji arabskiej w Palestynie.

„Czas" z dn. 7 stycznia b. r. w artykule o polskiej ekspansji turystycznej na Bliski Wschód, wskazuje na wielką atrakcję turystyki do Palestyny oraz na znaczne udogodnienia i ułatwienia, jakie zostały wprowadzone w turystyce z Polski do Palestyny.

Autor kończy swój artykuł w następujących słowach: „Zważywszy wszystkie korzyści, jakie osiągnąć można z tej podróży, oraz niezwykle dogodne i dostępne warunki, w jakich się ją odbywa, żałować jedynie wypada, i dziwić się, czemu polska turystyka pozostawiła dotąd odłogiem piękne ziemie Bliskiego Wschodu".

Biuletyn Syndykatu Emigracyjnego z dnia 28 grudnia ub. r. zamieszcza dane dotyczące ogólnej imigracji żydowskiej do Palestyny ze szczególnem uwzględnieniem imigracji z Polski.

P. W.

Z nadesłanych wydawnictw

BLUE-BOOK 1934 R.

W nowowydanym przez rząd palestyński Blue-Booku za r. 1934, który dopiero z końcem r. 1935 opuścił prasę, znajdujemy wszelkie dane i informacje, dotyczące całokształtu stosunków gospodarczych Palestyny. Dział pierwszy zapoznaje nas ze źródłami dochodów rządowych, pochodzących głównie z ceł, podatków i t. d. Z podanych cyfr wynika, iż największą sumę stanowią podatki pobierane od nieruchomości i gruntów, co pozostaje w związku z ożywionym ruchem budowlanym w kraju; na następnem miejscu znajdują się: podatek od posiadłości rolniczych t. zw. „dziesięcina", od żywego inwentarza, opłaty portowe, rejestracyjne, sądowe, i z całego szeregu innych tytułów.

Dział drugi omawia dochody i wydatki rządowe za rok finansowy 1933/34.

Działy III, IV, V i VI poświęcone są w dalszym ciągu sprawozdaniom finansowym rządu. Zawierają one tabele porównawcze z lat poprzednich.

Dział VII poświęcony jest samorządom miejskim Palestyny.

Pod koniec r. 1934 istniały w Palestynie 23 samorządy miejskie, nie o jednakowym zasięgu. I tak np. rozpiętość budżetów waha się od ŁP. 63.— (wydatki) i ŁP. 470.— (dochody) jak to ma miejsce w samorządzie miasta Szefa Amr do ŁP. 55.000 (wydatki) i ŁP. 292.640 (dochody) w budżecie Tel-Awiwu.

Warto zaznaczyć, iż jedynie w Tel-Awiwie kobiety mają prawo wyborcze.

Poza municypalnościami, istnieje w Palestynie 30 lokalnych rad wiejskich, z których najmniejsza znajduje się w Kfar-Yasik na północy Palestyny (dochód roczny ŁP. 24), a największa w Petach-Tikwa (dochód roczny ŁP. 472).

Dział VIII poświęcony jest robotom publicznym i zawiera dane, dotyczące budowy dróg, mostów, budynków. Na amortyzację i utrzymanie dróg morskich, portów, budowli i urządzeń kanalizacyjnych i elektrycznych wydatkowano w r. 1934 sumę ŁP. 204.077. Wydatki na prace rozpoczęte lub projektowane wynosiły ŁP. 413.268. Sumy te były wydatkowane z budżetu zwyczajnego. Pozatem wydatkowano sumę ŁP. 688.872 na większe roboty publiczne, m. i.: na budowę wodociągów w Jerozolimie (ŁP. 370.000), na budowę drukarni rządowej w Jerozolimie (ŁP. 39.342), na kanalizację po wsiach (ŁP. 45.000). Sumy te czerpane były z funduszów pożyczkowych.

Dalsze działy Blue-Booku poświęcone są strukturze rządu palestyńskiego, ustawodawstwie, urzędom, statystyce uposażeń i t. d.

Dział XIV poświęcony jest zagadnieniom demograficznym w Palestynie. Cyfry te z natury rzeczy, wobec silnego wzrostu imigracji, są dziś, po upływie roku, gruntownie zmienione i nieaktualne.

Następne działy poświęcone są kolejno: zagadnieniu pracy w Palestynie (płace, czas pracy i t. d.), oświacie, publikacjom palestyńskim, obiegowi pieniężnemu, miarom, wagom i t. d.

Handel zagraniczny Palestyny jest wszechstronnie omówiony w dziale XIX i obejmuje 114 stron druku.

Handel zagraniczny Palestyny jest tu przedstawiony według krajów pochodzenia, względnie przeznaczenia oraz rodzaju towarów, przyczem oddzielne tabele poświęcone są importowi, eksportowi, tranzytowi i reeksportowi.

Dział XX omawia ruch okrętowy w portach palestyńskich. Jak wynika z podanych cyfr, mimo wprowadzonych ostatnio udogodnień w porcie Hajfa, był on stale prześcigany przez Jaffę pod względem importu. I tak w r. 1934 import przez port hajfski wyniósł ŁP. 6.303.842, a przez port jafski — ŁP. 7.748.089. W eksporcie natomiast Hajfa w r. 1934 zajęła pierwsze miejsce.

Dalsze działy Blue-Booku zawierają cyfry dotyczące stanu inwentarza żywego w Palestynie, obliczonego na podstawie spisu z r. 1934, bogactw mineralnych, przemysłu spirytualji, przemysłu tytoniowego i t. d.

Specjalne rozdziały poświęcone są kosztom utrzymania w Palestynie, więziennictwu, przestępczości, szpitalnictwu, obserwacjom meteorologicznym, statystykom pocztowym, telegraficznym i telefonicznym i t. d. i t. d.

Blue-Book, jedyne tego rodzaju wydawnictwo rządu palestyńskiego, stanowi dzięki swemu wszechstronnemu i starannemu opracowaniu, bogaty materjał źródłowy dla zapoznania się z życiem gospodarczem Pale-

styny. Oświetla bowiem objektywnie, opierając się na bogatym materjale cyfrowym, całokształt sytuacji gospodarczej tego kraju.

Jedynemi zarzutami, które należy postawić temu zasługującemu ze wszechmiar na pochwałę wydawnictwu, jest fakt, iż ukazuje się ono ze zbyt wielkiem opóźnieniem, oraz że nie jest drukowany w Palestynie.

A. M.

SPRAWY CELNE I TRANSPORTOWE

ZMIANY W TARYFIE CELNEJ.

Na zasadzie uprawnień, na mocy rozporządzenia 4-go o taryfie celnej (dodatkowa ustawa) No. 13/1935, jako poprawka do taryfy celnej (No. 2) No. 35/1935, Dyrektor Departamentu Ceł, Akcyz i Handlu rządu palestyńskiego określił wartość wymienionych poniżej towarów, w celu wyznaczenia opłat celnych, na okres 3-miesięczny, począwszy od dnia 1-go stycznia 1936 r., według § 3 ustawy, jak następuje:

Mąka pszenna:

(a)	gatunek I. Marki takie, jak: „North - King", „Northern - Gold", „Three Misses", „Britain's Queen", „Gold Medal"; „Tower"; „Nelson; „Westminster"; „Great West"; „Red Dragon" i „Lion" oraz inna mąka pszenna podobnego gatunku	ŁP. 13.000
(b)	gatunek II. Marki takie, jak: „Brillant"; „Novelty"; „Harrison"; „Silver-Crown"; „Pearless"; „Dingo"; „Senko"; „Eclipse" i „Charlick"; jak również inna mąka pszenna tego gatunku	ŁP. 8.850
(c)	gatunek III. Marki takie, jak: „Stella No. 1" i „Farine Special Extra"; „00 Granular Flour"; „0 Stellato Flour" i inna mąka pszenna tego gatunku	ŁP. 6.800
(d)	gatunek IV. Marki takie, jak: „B — 3"; „B — 4"; „00"; ;;G — S"; i „G — D"; „Extra Flour" i inna mąka tego gatunku	ŁP. 5.650

Mąka żytnia:

(a)	gatunek	I. Mąki takie, jak: „Cream of Rye", oraz inna mąka tego gatunku	ŁP.	9.000
(b)	gatunek	II. Inna mąka żytnia, za wyjątkiem mąki żytniej „Straight Mill"	ŁP.	6.000
(c)	gatunek	III. „Straight Mill" mąka żytnia	ŁP.	5.500
		Pszenica twarda: wszystkie gatunki	ŁP.	8.000
		Pszenica miękka: wszystkie gatunki	ŁP.	7.700
		żyto: wszystkie gatunki	ŁP.	5.750

RYNKI BL. WSCHODU —
RYNKAMI PRZYSZŁOŚCI

KOMUNIKATY

Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej

KONSUL GENERALNY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W JEROZOLIMIE P. DR. Z. KURNIKOWSKI W POLSKO-PALESTYŃSKEJ IZBIE HANDLOWEJ.

W czwartek dn. 16 b. m. złożył wizytę prezydjum Izby konsul generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Jerozolimie p. Dr. Z. Kurnikowski. Pan konsul odbył konferencję, w której brali udział: prezes Izby L. Lewite, wiceprezes sędzia M. Friede, dyrektor inż. J. Thon i wicedyrektor A. Anker.

WYSTAWA POLSKA NA TARGACH LEWANTYŃSKICH.

Polsko-Palestyńska Izba Handlowa podaje do wiadomości, iż daje się już zaznaczyć duże zainteresowanie Wystawą Polską, organizowaną staraniem Izby na tegorocznych Targach Lewantyńskich w Tel-Awiwie, które odbędą się w okresie 30.IV.—30.V. 1936 r.

Zwiększająca się ciągle chłonność rynków Palestyny i krajów Bliskiego Wschodu oraz wybitnie międzynarodowy charakter Targów Lewantyńskich w Tel-Awiwie, ściągających każdorazowo rzesze importerów z całego Lewantu, wpływają na wzrost zainteresowania polskich sfer gospodarczych tą imprezą, jako pierwszorzędną okazją dla zwiększenia ekspansji gospodarczej Polski na rynkach Lewantu.

Pełny udział przemysłu polskiego w Targach Lewantyńskich ma, oprócz wielkiego znaczenia prestiżowego, również znaczenie faktyczne, o czem świadczą wyniki osiągnięte na poprzednich tych imprezach, po których dał się zaznaczyć dwukrotny wzrost eksportu z Polski do Palestyny (w r. 1933 — 5.752 tys. zł., w r. 1934 — 9.067 tys. zł., w r. 1935 — około 15.000 tys. zł.). Na podstawie przeprowadzonych badań, Izba stwierdza, iż możliwości ekspansji gospodarczej Polski na rynkach Bliskiego Wschodu nie są jeszcze wykorzystane. Tegoroczne Targi Lewantyńskie przyczynią się do spopularyzowania produkcji polskiej wśród ludności krajów Bliskiego Wschodu i wpłyną na powiększenie eksportu oraz na wprowadzenie na rynki Lewantu nieznanych tam jeszcze gałęzi polskiej produkcji.

Ze względu na krótki okres czasu, jaki pozostał do otwarcia Targów, oraz ograniczony metraż, Izba prosi zainteresowane sfery gospodarcze Polski, jako to: związki, instytucje i poszczególne firmy o jaknajszybsze rezerwowanie metrażu.

VII-e TARGI LEWANTYŃSKIE
DLA HANDLU z PALESTYNĄ
i KRAJAMI BLISKIEGO WSCHODU
TEL-AVIV (Palestyna)
30 kwiecień — 30 maj 1936 r.
PAWILON POLSKI
Nr.........
Kartę niniejszą należy dokładnie
i wyraźnie wypełnić.

Do
POLSKO-PALESTYŃSKIEJ IZBY HANDLOWEJ
Warszawa, Fredry 10.

KARTA ZGŁOSZENIA.

Firma

(wypełnić ewent. pieczęcią firmową)

Artykuły (branża)
Zamawia w Pawilonie Polskim:

Stoisko za cenę ryczałtową .... Ł..........
Stoisko ....m² po Ł. 3.— za 1 m² Ł..........
Budowę stoiska, organizację i obsługę za.....
.................m² wolnego terenu
pod budowę własnego kiosku po Ł. 2.— za 1 m² Ł..........
Reklamy ściennej ......m² po Ł. 2.— za 1 m² Ł..........
Razem Ł..........

Uwagi ....

....

Wpłacamy jednocześnie tytułem zadatku na rach. Izby do P.K.O. 9.231
Ł...............
oraz obowiązujemy się wpłacić pozostałość najpóźniej do dnia ....
.... dnia .... **1936 r.**

**Własnoręczny podpis właściciela
firmy lub zastępcy i pieczątka firmy.**

PRZYDZIELONO
(wypełnia Dyr. Pawilonu)
Nr.......... karty wstępu
Nr.......... stoiska

TARGI LEWANTYŃSKIE 1936 R.

W związku z organizacją Wystawy Polskiej na Targach Lewantyńskich 1936 r. Referat Targów i Wystaw rozesłał w tej sprawie do przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych II-gi cyrkularz treści następującej:

Izba niniejszem ma zaszczyt zaprosić P. T. Firmę do wzięcia udziału w Wystawie Polskiej na Targach Lewantyńskich w Tel-Awiwie, które odbędą się w okresie 30.IV. — 30.V. 1936 r. i zaprasza P. T. Firmę do wzięcia w niej udziału.

Pełny udział przemysłu Polskiego w Targach Lewantyńskich w Tel-Awiwie posiada wielkie znaczenie dla ekspansji gospodarczej Polski na rynkach Palestyny i krajów Bliskiego Wschodu, ze względu na wybitnie międzynarodowy charakter tych targów, które ściągają zazwyczaj wielkie rzesze importerów z całego Lewantu...

Targi Lewantyńskie są pierwszorzędną okazją dla zapoznania szerokich sfer ludności Palestyny i krajów sąsiednich z produkcją polską i dla nawiązania szeregu nowych kontaktów handlowych.

Staraniem Izby zorganizowane zostaną zbiorowe transporty eksponatów na Wystawę oraz przejazdy grupowe wystawców i ich przedstawicieli na Targi.

Koszt udziału w Wystawie Polskiej wynosi ŁP. 3.— za 1 m². Cena ta nie obejmuje kosztów budowy stoiska, organizacji i obsługi.

Ze względu na krótki okres czasu oraz ograniczony metraż, uprzejmie prosimy o łaskawe możliwie rychłe zgłoszenie udziału.

Wszelkich informacyj udziela oraz zapisy przyjmuje Referat Targów i Wystaw Izby.

DYREKCJA WYSTAWY POLSKIEJ
NA TARGACH LEWANTYŃSKICH, 1936
Tel-Aviv.
(—) **Artur Anker.**

BANK POLSKO-PALESTYŃSKI ROZPOCZYNA SWOJĄ DZIAŁALNOŚĆ.

Polsko-Palestyński Bank Spółdzielczy rozpoczyna swoją działalność w b. m. Bank ten postawił sobie m. in. następujące zadania: 1) ułatwienie i popieranie emigracji do Palestyny przedewszystkiem stanu średniego, a więc przemysłowców średnich i małych, rzemieślników i drobnych kupców oraz chałupników i drobnych rolników, przez udzielanie tanich pożyczek na cele, związane z emigracją, wykonywanie wszelkich zleceń emigrantów, wchodzących w zakres operacyj bankowych, udzielanie

pożyczek pod zastaw nieruchomości, i ruchomości, jeżeli emigrant nie może i nie chce zlikwidować narazie swojego majątku w Polsce oraz przez zarządzenie i likwidację powierzonych Bankowi majątków emigrantom, 2) równorzędnie z popieraniem emigracji postawił sobie Bank Polsko-Palestyński za zadanie popieranie eksportu przez udzielanie kredytów średnim i drobnym przemysłowcom, rzemieślnikom, spółdzielniom rolniczym i t. p. na cele związane z ich produkcją i eksportem do Palestyny oraz importem z Palestyny do Polski.

Bank nosić będzie charakter społeczny, a równocześnie będzie prowadzony na zasadach czysto handlowych. Grono działaczy społecznych i gospodarczych, które powołało do życia powyższy Bank, dołoży wszelkich starań, aby instytucja była prowadzona racjonalnie i celowo. Do przyszłego kierownictwa Banku, który podejmie swą działalność w drugiej połowie stycznia, udało się pozyskać wybitnych fachowców, którzy pracują od dziesięcioleci w dziedzinie bankowości i spółdzielczości, przyczem zaznaczyć należy, że członkowie Zarządu i Rady będą wykonywać swe czynności honorowo.

Liczne zgłoszenia na członków Banku, kierowane pod jego adresem (Warszawa, Fredry 10), wskazują na to, że powyższa inicjatywa społeczna spotkała się z należytym oddźwiękiem.

W SPRAWIE INKASA SKŁADEK CZŁONKOWSKICH.

Izba rozesłała ostatnio cyrkularze treści następującej:

Jak już w swoim czasie zawiadomiliśmy, zmienił Zarząd Izby dla celów oszczędnościowych system inkasowania składek członkowskich. Od dnia 1 czerwca 1935 r. odbywa się inkaso składek zaległych i bieżących oraz prenumeraty za organ Izby „Palestyna i Bliski Wschód" zapomocą pocztowych zleceń inkasowych. Dotychczasowe próby inkasowania składek za pośrednictwem poczty dały dobre rezultaty i przyniosły poważne oszczędności dla Izby. W związku z tem wszystkie legitymacje, uprawniające poszczególne osoby do inkasowania należności, wystawione uprzednio, straciły swoją ważność.

Zarząd wyraża nadzieję, że P. T. Członkowie, w pełnem zrozumieniu ważności regularnego wpływania składek członkowskich dla normalnego toku prac Izby, zechcą uprzejmie i w przyszłości korzystać z tej drogi wpłacania składek.

Prosimy uprzejmie o łaskawe kierowanie do nas wszelkich ew. uwag na temat tego systemu inkasowania składek.

Dyrektor
(—) **Inż. Józef Thon**

Prezes
(—) **Leon Lewite**

K R O N I K A

P A L E S T Y N A

POLITYKA

SKŁAD PRZYSZŁEJ RADY LEGISLATYWNEJ. Wysoki Komisarz Palestyny ogłosił enuncjację w sprawie projektowanej Rady Legislatywnej. Z enuncjacji tej wynika, iż Rada Legislatywna składać się będzie z 28-miu członków, w tem 5-ciu urzędników administracji palestyńskiej, 11 nominatów, oraz 12 wybranych przez społeczeństwo palestyńskie. Wśród nominatów będzie 4-ch żydów, 3-ch muzułmanów, 2-ch chrześcijan oraz 2-ch przedstawicieli stanu kupieckiego. Wśród wybranych ma być 8-miu muzułmanów, 3-ch żydów i 1 chrześcijanin. Przewodniczącym Rady Legislatywnej ma być 1 z wyższych urzędników angielskich, nie mający dotychczas bezpośredniej styczności z Palestyną. Przewodniczący nie będzie brał udziału ani w dyskusji, ani w głosowaniu.

„FALASTIN" O RADZIE LEGISLATYWNEJ. „Falastin" zamieścił artykuł wstępny w sprawie zapowiedzianego projektu Rady Legislatywnej w Palestynie. Zdaniem autora obecny projekt Rady Legislatywnej jest niesprawiedliwy, gdyż Arabowie, stanowiąc większość ludności w kraju, nie będą posiadali w niej większości. Pozatem kompetencje Rady są ograniczone i nie obejmują żadnych spraw, decydujących o przyszłości kraju.

ORGAN MUFTIEGO „AL LIWA" PRZECIWKO RADZIE LEGISLATYWNEJ. „Al Liwa" występuje przeciwko Radzie Legislatywnej, twierdząc, iż sprzeciw ten będzie trwał dopóty, dopóki Rada Legislatywna nie będzie miała rozszerzonych kompetencyj i wpływ na uregulowanie imigracji żydowskiej do Palestyny. Imigracja ta, zdaniem autora, jest nieszczęściem dla sprawy arabskiej w Palestynie. Pozatem uchwały Rady Legislatywnej nie są ostateczne, gdyż Wysoki Komisarz ma prawo veta. „Al Liwa" kończy swój artykuł twierdzeniem, iż nowopowstająca Rada będzie faktycznie nie radą prawodawczą, lecz instytucją doradczą.

ROLNICTWO

OBECNY STAN ROLNICTWA. Według sprawozdania Departamentu Rolnictwa rządu palestyńskiego, obecny stan rolnictwa w kraju jest naogół pomyślny. Felachowie obecnie są zajęci przy pracach rolnych, a mianowicie orzą i sieją. Tylko w okręgach północnych roboty rolne zostały wstrzymane naskutek nadmiaru deszczu.

NAWADNIANIE EMEKU. Dr. inż. A. Weber opracował projekt budowy kanału nawadniającego Emek Izreel. Projekt przewiduje nawodnienie 70.000 dunamów ziemi. Zrealizowanie projektu ma kosztować ŁP. 600.000. Przyczyni się ono do zintensyfikowania gospodarki rolnej, do rozbudowy gospodarki mieszanej. Istnieje pozatem mniejszy plan przeprowadzenia nawodnienia Emeku. Przewiduje on nawodnienie 10.000 dunamów. Jest rzeczą zrozumiałą, iż zrealizowanie projektu pierwszego, przyczyniłoby się do radykalnej zmiany struktury gospodarczej Emeku. Wspomniane projekty są obecnie badane przez rzeczoznawców żydowskich instytucyj kolonizacyjnych.

KOLONIZACJA TERENU HULE. Dnia 17 grudnia 1935 r. odbyło się ogólne zebranie towarzystwa kolonizacyjnego, posiadającego koncesję skolonizowania te-

renów Hule. Wybrana została nowa dyrekcja z następujących osób: M. Usyszkin, Dr. A. Granowski, Dr. A. Hantke, I. Chankin, Dr. I. Thon, A. Kapłan, Dr. A. Ruppin, Z. Szokien i M. Czertok. Kapitał towarzystwa ma być obecnie zwiększony do kwoty ŁP. 100.000.

PARDES CHANA. Przystąpiono obecnie do budowy szosy, łączącej kolonję z Chederą i Karkurem. Ruch budowlany w kolonji ostatnio znacznie zmalał. Zbiór owoców cytrusowych w kolonji wyniesie w bieżącym sezonie 40.000 skrzyń. Zbiór ten był niepomyślny, co się tłumaczy brakiem odpowiedniej ilości wody, koniecznej dla nawadniania terenów. Plantatorzy spodziewają się, iż rząd palestyński zwolni ich w roku bieżącym z opłaty podatków rolnych. Koloniści rozumieją już obecnie, iż opieranie całej gospodarki osiedla wyłącznie na jednej gałęzi produkcji rolnej jest nieracjonalne i obecnie zmierzają do zaprowadzenia szeregu nowych działów w gospodarce rolnej, a przedewszystkiem rozwinąć hodowlę bydła, drobiu oraz gospodarstwo mleczarskie.

T-WO „NIR" ROZSZERZA SWOJĄ DZIAŁALNOŚĆ. Towarzystwo kolonizacyjne „Nir" przystępuje obecnie do rozszerzenia zasięgu swej działalności. W związku z tem towarzystwo postanowiło powiększyć kapitał zakładowy z Ł. P. 75.000 do ŁP. 145.000. Towarzystwo wydaje nową serję akcyj, a mianowicie 40.000 akcyj uprzywilejowanych i 30.000 akcyj zwykłych po ŁP. 1 za każdą akcję.

PRZEMYSŁ

W SPRAWIE BUDOWY FABRYKI CEMENTU SHIMSCHON. W związku z trudnościami, jakie wyłoniły się przy zrealizowaniu projektu budowy fabryki Shimschon, prasa palestyńska podaje dane, dotyczące powstania tego przedsiębiorstwa. Inicjatorem projektu budowy tej fabryki był p. Menn. Wśród akcjonarjuszy znajdowały się następujące przedsiębiorstwa: „Imperial Chemical Industries, Ltd.", London, „Palestine Plantations, Ltd." (lord Melchett), „Industrial & Financial Coop. of Palestine, Ltd." (Ifico) i t. d. Głównym akcjonarjuszem fabryki Shimschon jest t-wo „Imperial Chemical Industries, Ltd.", London.

Towarzystwo to poddało projekt budowy fabryki badaniu specjalnej komisji ekspertów. Badania te trwały 4 miesiące. Rezultatem ich było obszerne sprawozdanie przedstawione dyrekcji I.C.I. Według tego sprawozdania projekt budowy fabryki tak pod względem technicznym, jak i handlowym oceniony był pomyślnie. Na podstawie sprawozdania, dyrekcja t-wa I.C.I. postanowiła wziąć czynny udział w organizowaniu fabryki Shimschon i zakupić akcje za ŁP. 25.000. Pozatem t-wo I. C. I. wyznaczyło 2-ch swych przedstawicieli do zarządu fabryki Shimschon. Po pewnym czasie powstały jednak nieporozumienia między p. Mennem, a t-wem I.C.I., co spowodowało zupełnie wycofanie się tegoż towarzystwa od wszelkich prac organizacyjnych. Cały szereg akcjonarjuszów również wycofało się następnie z przedsiębiorstwa, twierdząc, iż tylko udział t-wa I.C.I. daje odpowiednią gwarancję zdrowej realizacji projektu budowy fabryki, jak również umiejętnego jej prowadzenia. Dotychczasowe wiercenia nie wykryły wody. Obecnie projektowane jest sprowadzanie wody z innych terenów, co w znacznej mierze wpłynie na wzrost kosztów produkcji. Obecnie prowadzone są pertraktacje z grupą kapitalistów w Europie, celem przyciągnięcia ich do współpracy. Jak wiadomo, w swoim czasie, podpisano w Londynie umowę między towarzystwem I.C.I. a grupą kapitalistów żydowskich, w sprawie utworzenia w Palestynie wielkiego towarzystwa chemicznego. Do zarządu tego towarzystwa weszli z ramienia I.C.I. Sir Harry Mac. Goven oraz lord Melchett, zaś ze strony żydowskiej — prof. dr. Chaim

Weizmann, Simon Marks i Nachum Menn. Obecnie, wobec wycofania się towarzystwa. I.C.I. z prac organizacyjnych, przy budowie fabryki Shimschon, zachodzi obawa, by ono nie wycofało się również z wyżej wspomnianego towarzystwa chemicznego.

PROPAGANDA PRODUKCJI KRAJOWEJ. Propaganda na rzecz produkcji krajowej, zakreśla coraz szersze kręgi. Ostatnio odbyło się w Hajfie ogólne zebranie kupców gałęzi elektrotechnicznej przy udziale licznych przedstawicieli przedsiębiorstw budowlanych. Na wspólnem tem zebraniu uchwalono m. in., by nie sprowadzać do kraju tych artykułów elektrotechnicznych, które są produkowane w Palestynie. Inicjatorzy wspomnianego zebrania przypuszczają, iż dzięki energicznej akcji uda się w wielkiej mierze powiększyć zasięg produkcji krajowej artykułów elektrotechnicznych.

HAJFA — POWAŻNY OŚRODEK PRZEMYSŁU PALESTYŃSKIEGO. W zatoce hajfskiej coraz bardziej koncentrują się większe przedsiębiorstwa przemysłowe Palestyny. W chwili obecnej znajduje się w zatoce hajfskiej przeszło 60 przedsiębiorstw przemysłowych, wśród których należy wymienić 2 stacje elektryczne t-wa Palestine Electric Corporation, fabrykę towarzystwa Palestine Foundries and Metal Works Ltd., fabrykę szkła „Fenicja", fabrykę oleju „Shemen", przedsiębiorstwa: „Atta Textile Co. Ltd.", Haifa Silicate Bricks Works", „Palestine Motors Ltd.", „Palestine Frutarom Ltd." oraz fabrykę papierosów Karaman, Dick & Salti. Pozatem należy wymienić 2 fabryki spirytualij, 2 fabryki lodu sztucznego, 2 fabryki wyrobów ceramicznych, 2 fabryki wyrobów kamieniarskich i marmurowych, 10 przedsiębiorstw wyrobów budowlanych, 4 fabryki chemiczne, 3 przedsiębiorstwa przemysłu spożywczego i 5 przedsiębiorstw przemysłu metalowego.

PRODUKCJA PIWA. Browar w Riszon le Zion rozpoczął już swoją działalność. Przedsiębiorstwo uposażone jest w nowoczesne urządzenia techniczne i będzie mogło produkować 20.000 hlk. piwa rocznie. Browar zaangażował pierwszorzędnych fachowców z Anglji i z Niemiec. Nowopowstałe przedsiębiorstwo ma do przezwyciężenia szereg trudności, a przedewszystkiem konkurencję ze strony Syrji, albowiem piwo syryjskie przy wwozie do Palestyny zwolnione jest nietylko z opłat celnych, lecz również z opłat akcyzy, a to na podstawie syryjsko-palestyńskiego traktatu handlowego. Właścicielami browaru są żydzi francuscy, z pp. Gastonem i Paulem Dreyfusem na czele. Warto zaznaczyć, iż konsumpcja piwa w Palestynie stale wzrasta, tak, iż w sierpniu 1935 r. import piwa do Palestyny wynosił ŁP. 10.000 wobec ŁP. 5.000 w tym samym miesiącu 1934 r.

PRODUKCJA CZEKOLADY. Zbyt czekolady produkcji krajowej zmalał w roku 1935 o 20%. Właściciele fabryk przedsięwzięli akcję w kierunku wzmożenia eksportu swych wyrobów. Eksport czekolady do Syrji napotyka ostatnio na szereg trudności, albowiem rząd syryjski zorganizował wszystkie fabryki czekolady w Syrji w jeden trust, obniżając w znacznej mierze koszty produkcji.

FABRYKA SZKŁA „FENICJA" ROZPOCZYNA SWOJĄ DZIAŁALNOŚĆ. Roboty budowlane fabryki szkła taflowego „Fenicja" są już na ukończeniu. Wielki piec fabryczny będzie rozpalony w styczniu b. r., a pierwsze wyroby przedsiębiorstwa ukażą się na rynku palestyńskim w marcu b. r. Kapitał zakładowy fabryki został ostatnio podwyższony z ŁP. 25.000 do ŁP. 30.000. Przedsiębiorstwo uzyskało od kierownictwa „Ifico" kredyt w wysokości ŁP. 6.000.

RUCH BUDOWLANY

BUDOWA NOWYCH DZIELNIC MIEJSKICH. Obecnie przygotowywane są plany budowy nowych dzielnic miejskich w Jerozolimie, Tel-Awiwie i Hajfie. Szcze-

gólnie w szybkiem tempie rozbudowały się następujące dzielnice miejskie w Hajfie: Kirjat Chaim — dzielnica robotnicza, obejmująca 800 domów, Kirjat Bialik — dzielnica żydów niemieckich i dzielnica stanu średniego — Kirjat Mockin.

RUCH BUDOWLANY W 1934 R. Ostatnio ogłoszone zostały dane, dotyczące ruchu budowlanego za r. 1934. Inwestycje w r. 1934 wynosiły około 7 miljonów funtów. Według poprzednich szacowań kapitał inwestowany w budownictwie w r. 1934 wynosił ŁP. 6 miljonów. Import artykułów budowlanych wzrósł z ŁP. 0,91 miljona funtów w roku 1933 do ŁP. 1,90 miljona funtów w r. 1934. W roku 1934 inwestycje budowlane w Tel-Awiwie wzrosły w porównaniu z r. 1933 o 46%, a w Hajfie o 39%. Natomiast inwestycje w Jerozolimie znacznie zmalały.

HANDEL

PALESTYŃSKO - SYRYJSKIE STOSUNKI HANDLOWE. Ostatnio rząd syryjski ogłosił dane, dotyczące handlu zagranicznego Syrji. Według tych danych w pierwszych 3-ch kwartałach 1935 r. zaznaczył się wzrost eksportu Syrji do Palestyny.

We wspomnianym okresie eksport Syrji do Palestyny wynosił przeszło 50% całego eksportu Syrji.

Handel syryjsko-palestyński w 1935 r. w porównaniu z r. 1934 przedstawiał się, jak następuje:

	Ogólny eksport Syrji (w tys. ŁS.)	Eksport Syrji do Palestyny (w tys. ŁS.)	
I półrocze 1934	5.032	1.020	(33,7%)
II „ 1934	5.518	2.231	(40,4%)
I „ 1935	5.157	2.343	(45,4%)
3-ci kwart. 1935	2.977	1.547	(52,0%)

Dane powyższe wskazują na wzrost ogólnego eksportu Syrji, a w szczególności wzrost eksportu Syrji do Palestyny. W pierwszej połowie 1934 r. eksport Syrji do Palestyny wnosił zaledwie ⅓ ogólnego eksportu Syrji, natomiast w 3-cim kwartale 1935 r. eksport do Palestyny wynosił połowę całego eksportu Syrji. Import Syrji z Palestyny przedstawiał się, jak następuje:

	(Ogólny import Syrji (w tys. ŁS.)	Import Syrji z Palestyny (w tys. ŁS.)	
I półrocze 1934	13.829	324	(2,3%)
II „ 1934	15.989	501	(3,1%)
I „ 1935	13.098	416	(3,2%)
3-ci kwart. 1935	6.430	346	(5,4%)

W handlu Syrji z Palestyną saldo ujemne przypada po stronie Palestyny.

PALESTYŃSKO-AUSTRJACKIE STOSUNKI HANDLOWE. Według ostatnio ogłoszonych danych rządu austrjackiego, handel palestyńsko-austrjacki w pierwszych 3-ch kwartałach 1935 r. przedstawiał się, jak następuje: Eksport Austrji do Palestyny wynosił 6.601.000 szylingów austrj., import zaś Austrji z Palestyny wynosił 573.000 szylingów. Wobec zacieśnienia się stosunków politycznych i gospodarczych między Austrją a Włochami, rynek austrjacki staje się coraz bardziej zamknięty dla cytrusów palestyńskich, gdyż cytrusy włoskie ze względów politycznych są niżej oclone przy wwozie, posiadają więc większą zdolność konkurencyjną, niż cytrusy palestyńskie. Austrjacko-palestyńska Izba Handlowa w Wiedniu czyni obecnie starania w kierunku obniżenia stawki celnej na cytrusy palestyńskie. Usiłowania te dały już pomyślne rezultaty, albowiem Austrja obniżyła stawki celne na grejpfruty palestyńskie, o czem donieśliśmy już szczegółowiej w poprzednim numerze (Nr. 12, 1935 r.) naszego czasopisma. Grejpfruty są mało znane w Austrji, a przez odpowiednią propagandę mogłyby być w wielkich ilościach sprzedawane na tymże rynku. Obecnie Austrjacko-Palestyńska Izba Handlowa czyni obecnie przygotowania do zorganizowania udzia-

du Austrji w najbliższych Targach Lewantyńskich 1936 r.

SYTUACJA NA RYNKU PALESTYŃSKIM W GRUDNIU 1935 R. W grudniu 1935 r. handel wewnętrzny w Palestynie był naogół mało ożywiony. Cena pszenicy spadła do 8 funtów za tonnę, zaś jęczmienia do ŁP. 4 za tonnę. Za mąkę amerykańską płacono ŁP. 16,8 za tonnę. Ceny cukru spadły, natomiast kawy i ryżu pozostały na dotychczasowym poziomie. Zwiększył się popyt na towary bawełniane i wełniane, zmniejszył się natomiast popyt na towary jedwabne.

EKSPORT POMARAŃCZY I GREJPFRUTÓW. Od dnia 8 grudnia 1935 r. wysłano z Palestyny 812.498 skrzyń pomarańczy, 285.585 skrzyń grejpfrutów, 21.291 skrzyń cytryn i 79 skrzyń innych owoców cytrusowych. Przez port jafski wysłano 768.306 skrzyń, przez port hajfski 214.716 skrzyń, a przez Port-Said — 146.431 skrzyń. Wysłane transporty szły przeważnie do Anglji. Ceny grejpfrutów na rynkach europejskich w ostatnich tygodniach były niewysokie. Za pomarańcze eksporterzy osiągali pomyślne ceny. W połowie grudnia 1935 r. płacono w Liwerpoolu za skrzynię pomarańczy, zawierającą 144 sztuki od 11—12 szylingów ang., zawierającą 150 sztuk — 11—13 szylingów ang., za skrzynię zawierającą 180 sztuk — 12—13/6 szylingów, zawierającą 210—240 sztuk — 14—14/6. Za grejpfrutów płacono od 7 — 10 sh. za skrzynkę. Warto zaznaczyć, iż w sezonie ubiegłym za pomarańcze palestyńskie płacono 9/6—12/5 szylingów. Tegoroczne więc ceny pomarańczy palestyńskich na rynku angielskim są o wiele pomyślniejsze, ceny grejpfrutów natomiast spadły o prawie 4 szylingi w porównaniu z cenami sezonu ubiegłego.

PALESTYNA ZDOBYWA RYNEK ANGIELSKI DLA SWYCH GREJPFRUTÓW. Poniższe dane świadczą o systematycznem zdobywaniu rynku angielskiego dla grejpfrutów palestyńskich.

W ubiegłym sezonie przywieziono do Anglji do dnia 1 grudnia 12.300 cwt. grejpfrutów: z Jamajki 2.300 (19%), ze Stanów Zjednoczonych A. P. i krajów Ameryki Środkowej 3.000 cwt. (24%), z Palestyny 7.000 cwt. (57%). W bieżącym sezonie przywieziono do Anglji do dnia 1 grudnia 37.900 cwt. grejpfrutów, przyczem 1.000 cwt. przywieziono z Południowej Afryki (3%), 900 cwt. z Jamajki (2%), 5.000 cwt. (13%) ze Stanów Zjednoczonych A. P. i z Ameryki Środkowej, 31.000 (82%) z Palestyny.

EKSPORT CYTRUSÓW PALESTYŃSKICH DO KANADY. Do Kanady wysłany już został pierwszy większy transport cytrusów palestyńskich. Cytrusy te osiągnęły na rynku kanadyjskim łatwy zbyt i osiągnięto za nie wysokie ceny.

EKSPORT CYTRUSÓW PALESTYŃSKICH DO KRAJÓW SKANDYNAWSKICH I DO POLSKI. Okręt „Vingaland“ naładowany został ostatnio w portach hajfskim i jafskim 79.813 skrzyniami owoców cytrusowych. Transport ten przeznaczony jest dla krajów skandynawskich oraz Polski.

EKSPORT CYTRUSÓW PALESTYŃSKICH DO ROSJI SOWIECKIEJ. Ostatnio załadowano w porcie jafskim na okręt sowiecki „Gruzja“, kursujący na trasie Jaffa—Odessa, 4.695 skrzyń cytrusów palestyńskich.

HANDEL ZAGRANICZNY PALESTYNY W SIERPNIU 1935 R. Ostatnio ogłoszone zostały dane dotyczące handlu zagranicznego Palestyny w sierpniu 1935 r. Import w tym miesiącu wynosił ŁP. 1.527 tys., wobec ŁP. 1.239 tys. w tym samym miesiącu r. 1934. Eksport wynosił ŁP. 59 tys., wobec ŁP. 64 tys. w sierpniu 1934 r. Import więc, jak widać, wzrósł o 23%, natomiast eksport zmalał o 7%. Reeksport w tym okresie wynosił ŁP. 23 tys., w sierpniu zaś 1934 r. — ŁP. 17.000. Jeszcze w większej mierze wzrósł handel tranzytowy, wynosił on w sierpniu b. r. ŁP. 52.8 tys., wobec ŁP. 16,8 tys. w tym samym okresie roku 1934.

HANDEL ZAGRANICZNY PALESTY-

NY. Ostatnio ogłoszone zostały dane, dotyczące handlu zagranicznego Palestyny w lipcu 1935 r. W okresie tym import Palestyny wynosił ŁP. 1.460.000, wobec ŁP. 1.140.000 w tymże okresie 1934 r. Import ważniejszych artykułów przedstawiał się w lipcu r. 1935, w porównaniu z tymże okresem r. 1934, jak następuje: masło — ŁP. 14.780 (w lipcu r. 1934 — ŁP. 10.252), jaja — ŁP. 12.975 (ŁP. 7.915), wyroby cukiernicze — ŁP. 4.489 (ŁP. 1.846), owoce suszone i orzechy — ŁP. 5.327 (ŁP. 2.520), piwo—ŁP. 9.648 (ŁP. 3.692), liście tytoniowe — ŁP. 5.359 (ŁP. 2.378), papierosy — ŁP. 5.122 (ŁP. 2.491), asfalt i kamienie — ŁP. 11.000 (ŁP. 5.857), oleje — ŁP. 28.212 (ŁP. 17.518), cement — ŁP. 30.039 (ŁP. 25.353), sztaby żelazne — ŁP. 54.921 (ŁP. 30.787), instrumenty medyczne i muzyczne — ŁP. 14.166 (ŁP. 6.427), drut elektryczny — ŁP. 11.438 (ŁP. 3.059), lodownie — ŁP. 13.000 (ŁP. 4.000), aparaty radjowe i artykuły elektrotechniczne — ŁP. 16.941 (ŁP. 10.590), maszyny rolnicze—ŁP. 5.756 (ŁP. 3.854), maszyny przemysłowe — ŁP. 72.113 (ŁP. 47.647), komplety skrzynkowe — ŁP. 24.932 (ŁP. 742), obuwie skórzane — ŁP. 6.759 (ŁP. 4.821), chemiczne nawozy — ŁP. 4.223 (ŁP. 116).

Eksport poszczególnych artykułów przedstawiał się, jak następuje: fasola— ŁP. 903 (w lipcu r. 1934 ŁP. 199), kukurydza i durra — ŁP. 1.418 (ŁP. 1), mąka pszenna — ŁP. 703 (—), melony — ŁP. 19.449 (ŁP. 18.079), soki owocowe — ŁP. 1.750 (ŁP. 583), wyroby cukiernicze — ŁP. 918 (ŁP. 105), oliwa — ŁP. 2.779 (ŁP. 1.318), wino — ŁP. 546 (ŁP. 309), drut żelazny — P. 1.712 (—), skóry surowe i sierść — ŁP. 3.888 (ŁP. 1.577), konfekcja — ŁP. 6.647 (ŁP. 3.510), chemikalja — ŁP. 6.858 (ŁP. 192), mydło — ŁP. 9.511 (ŁP. 5.390), zęby sztuczne — ŁP. 2.738 (ŁP. 1.132). Cyfry powyższe wskazują, iż niektóre gałęzie przemysłu palestyńskiego powiększają swój eksport zagranicę.

TARGI LEWANTYŃSKIE

PRZYGOTOWANIA DO TARGÓW LEWANTYŃSKICH 1936 R. Prace organizacyjne prowadzone są b. intensywnie. Komitet organizacyjny Targów został powiększony przez dookoptowanie następujących osób: Dr. F. Rottenstreich, dr. W. Senator, D. Renes, Ben Zwi, D. Haus, I. Echtman, M. Erison, R. Gottlieb, G. Halpern, Sz. Rapaport, I. Szpiro. Pozatem utworzony został komitet dla zorganizowania udziału przemysłu w Targach. Do komitetu tego weszli pp.: Góralski, Hellman, Fajgin, Frajtak, Tenenbaum, Echtman, Dr. Ariel. W okresie Targów odbędzie się konkurs filmowy. Dyrekcja Targów przedsięwzięła szereg kroków w kierunku wyjednania ulg i obniżek na kolejach palestyńskich dla uczestników Targów.

KONFERENCJA W SPRAWIE WYSTAWY ROLNICZEJ NA TARGACH LEWANTYŃSKICH. Pod przewodnictwem szefa departamentu rolniczego przy rządzie palestyńskim, odbyła się konferencja poświęcona zorganizowaniu wystawy rolniczej na nadchodzących Targach Lewantyńskich 1936. W konferencji tej brali udział wybitni agronomowie oraz przedstawiciele organizacyj rolniczych i szeregu instytucyj gospodarczych.

ZNIŻONA TARYFA PRZEWOZOWA W OKRESIE TARGÓW LEWANTYŃSKICH. Towarzystwo okrętowe Svenska Orient Linien postanowiło w okresie Targów Lewantyńskich wprowadzić specjalną niską taryfę przewozową.

UDZIAŁ NORWEGJI W TARGACH LEWANTYŃSKICH 1936 R. Rząd norweski postanowił zorganizować udział Norwegji w nadchodzących Targach Lewantyńskich. Na konferencji, zwołanej przez ministerstwo handlu, naszkicowano ogólny plan udziału Norwegji w Targach. Wybrano komitet organizacyjny, na czele którego stoi dyrektor wydziału rybołóstwa.

UDZIAŁ GRECJI W TARGACH LE-

WANTYŃSKICH, 1936. Ostatnio zorganizowany został komitet, mający na celu zorganizowanie udziału Grecji w nadchodzących Targach Lewantyńskich. Do komitetu należą przedstawiciele sfer gospodarczych i instytucyj finansowych Grecji. Na czele komitetu stoi p. Achimanendow Haritaus, prezes komitetu „Pro-Palestina“ w Grecji.

FINANSE I BANKOWOŚĆ

DZIAŁALNOŚĆ BANKU POLSKIEJ KASY OPIEKI W PALESTYNIE. Ostatnio odbyła się konferencja prasowa w Banku PKO. Naczelny dyrektor Banku Polskiej Kasy Opieki w Palestynie p. T. Piech przedstawił zebranym dane, dotyczące działalności tej instytucji w Palestynie. Bank PKO utworzony został w r. 1929 przez P.K.O., której centrala znajduje się w Polsce. Bank ten posiada obecnie już oddziały we Francji, Argentynie, Stanach Zjednoczonych A. P. i Palestynie. Filja Banku P. K. O. w Tel-Awiwie utworzona została w dn. 15 maja 1933 r., oddział zaś tegoż banku w Hajfie dn. 26 listopada 1935 r. Bank Polskiej Kasy Opieki wydał dotychczas w Palestynie 5.800 książeczek oszczędnościowych na ogólną kwotę 185.000 funtów. Bank Polskiej Kasy Opieki spełnia szereg funkcyj bankowych, jak inkaso weksli, sprawy czekowe, konosamenty oraz ubezpieczenia na życie do kwoty 10.000 zł. Bank Polskiej Kasy Opieki ma wkrótce rozszerzyć swą działalność przez udzielanie kredytów, celem wzmożenia stosunków handlowych między Polską a Palestyną. Oddział hajfski Banku Polskiej Kasy Opieki zatrudnia obecnie 6-ciu urzędników. Na czele oddziału stoi p. Wederko.

ZMNIEJSZENIE SIĘ OBIEGU PIENIĘŻNEGO. Jak wiadomo w okresie chwilowej paniki, wywołanej ostatniemi wydarzeniami na światowej arenie politycznej, zwiększył się w znacznej mierze obieg pieniężny. W miarę uspokojenia się i stabilizacji stosunków, obieg ten zaczął maleć. W listopadzie ub. r. obieg pieniężny zmniejszył się o Ł. P. 700.000, co wskazuje na dalszą poprawę sytuacji gospodarczej w Palestynie i na dalszy odpływ kapitałów w postaci depozytów do banków. Od końca sierpnia do końca października ub. r. obieg pieniężny w Palestynie wzrósł o ŁP. 1.700.000. Wzrost ten, jak już wspomnieliśmy był w pierwszym rzędzie wynikiem wycofywania depozytów z banków, oraz normalnego i systematycznego zwiększenia się tegoż obiegu w Palestynie, które dało się spostrzec w okresie ostatnich kilku lat. W roku ubiegłym normalne to zwiększenie się obiegu wynosiło od kwietnia do sierpnia miesięcznie ŁP. 100.000. Należy przypuszczać, iż wzrost obiegu, który nastąpił wyłącznie naskutek wywołanej paniki wynosił ŁP. 1.400.000. Zmniejszenie się więc obiegu pieniężnego w Palestynie o ŁP. 700.000 wskazuje na dość poważną poprawę sytuacji gospodarczej kraju.

BANK PALESTYŃSKO-BELGIJSKI. Bank Palestyńsko-Belgijski rozszerzył ostatnio swoją działalność, w związku z czem przeniósł swą siedzibę do nowego lokalu przy ul. Allenby. Na czele banku stoi p. Józef Fetter.

BANK ROLNY. Bank Rolny, który ma być zorganizowany przez rząd palestyński, posiadać będzie kapitał zakładowy w wysokości ŁP. 400.000. Głównymi akcjonarjuszami Banku Rolnego będą Barclays Bank, Anglo-Palestine Bank, t-wo ubezpieczeniowe Prudential, towarzystwo ubezpieczeniowe Guardian Eastern oraz Bank Ottomański.

CENTRALNY BANK SPÓŁDZIELCZY. Centralny Bank Spółdzielczy powiększa obecnie swój kapitał zakładowy z ŁP. 100.200 do ŁP. 150.200 przez wydanie nowej serji akcyj w cenie ŁP. 1.— za każdą.

BANK HIPOTECZNY. Kapitał zakładowy banku wynosi ŁP. 250.000 (akcje uprzywilejowane ŁP. 190.000, akcje zwy-

kłe — ŁP. 60.000). Dyrekcja banku zamierza teraz wydać nową serję akcyj.

KOMUNIKACJA

OBNIŻKA TARYFY KOLEJOWEJ NA KOLEJACH PALESTYŃSKICH. Dyrekcja kolei palestyńskich obniżyła ceny biletów kolejowych II-ej kl. na odcinku Jaffa — Tel-Awiw — Hajfa. Bilet 2-ej klasy w obie strony przez stację Lud kosztować będzie obecnie 770 milsów (dotychczas 930 milsów), zaś taki bilet w obie strony przez stację Rosz - Ain kosztować będzie 760 milsów (dotychczas 790 milsów).

PODWYŻSZENIE TARYFY PRZEWOZOWEJ NA KOLEJACH PALESTYŃSKICH. Dyrekcja kolei palestyńskich postanowiła podwyższyć taryfę przewozową na odcinku Jaffa — Jerozolima. Obecnie za przewóz 1 tonny przy zajmowaniu całego wagonu opłacać się będzie 300 milsów palestyńskich (dotychczas 250 milsów). Przy zajmowaniu zaś niecałego wagonu opłacać się będzie za przewóz 1 tonny 375 milsów (dotychczas 300 milsów). Pozatem na odcinku wspomnianym opłacać się będzie specjalną opłatę w wysokości 25 milsów od tonny, tytułem kosztów wyładunku i załadunku. Taryfa przewozowa za benzynę i kamienie zostaje niezmieniona. Za przewóz 1 tonny benzyny opłacać się będzie 400 milsów za tonnę przy zajmowaniu całego wagonu. Przy przewozie kamieni 120 milsów za tonnę przy zajmowaniu całego wagonu. Nowa taryfa przewozowa obowiązywać będzie od 1 stycznia 1936 r.

ROZBUDOWA PORTU HAJFSKIEGO. Wykończony już został plan rozbudowy portu hajfskiego. Roboty rozpoczną się w lutym 1936 r. Część zachodnia portu przeznaczona będzie dla okrętów wojennych.

IMIGRACJA

IMIGRACJA ŻYDOWSKA DO PALESTYNY W LISTOPADZIE 1935 R. W listopadzie ub. r. przybyło do Palestyny 4.363 imigrantów, w tem 4.212 żydów. Pozatem w tym miesiącu zalegalizowało swój pobyt w kraju 221 turystów żydowskich oraz 56 turystów nieżydowskich. Wśród imigrantów żydowskich było 562 kapitatlistów z kapitałem powyżej ŁP. 1.000.

EMIGRACJA Z POLSKI DO PALESTYNY. Liczbowy ruch emigrantów z Polski do Palestyny w latach 1934-tym i 1935-tym, przedstawił się następująco:

Miesiąc	Ilość osób r. 1934	r. 1935
Styczeń	632	2613
Luty	803	1666
Marzec	1138	2732
Kwiecień	465	1706
Maj	780	2113
Czerwiec	692	1670
Lipiec	704	2063
Sierpień	1372	1850
Wrzesień	2075	2218
Październik	1639	3110
Listopad	2052	2051
Grudzień	1215	1300
Razem	13.567	25.092

Jak wynika z zestawienia, emigracja żydów z Polski do Palestyny wzrosła w roku 1935 prawie podwójnie.

Podane liczby nie ilustrują całokształtu ruchu emigracyjnego do Palestyny, gdyż nie uwzględniony został wyjazd turystów, którzy na miejscu, w Palestynie, starali się o prawo pobytu i tam pozostali nastałe.

MIASTA

ROZWÓJ HAJFY. Hajfa rozbudowuje się ostatnio w szybkiem tempie. Według doniesień burmistrza Hassan Bej Szukri, ludność miasta przekroczyła już cyfrę 100.000.

HADAR HAKARMEL. żydowska dziel-

nica Hajfy, Hadar Hakarmel, stale się rozbudowuje. W r. 1934 wybudowano na Hadar Hakarmel 139 nowych domów na obszarze 9.144 metrów kwadr. Domy te obejmują 2.575 pokojów oraz 111 sklepów. Pozatem dobudowano w starych domach 637 pokojów i 35 sklepów. W końcu roku ubiegłego ilość domów na Hadar Hakarmel wynosiła 842. Domy te zawierały 10.029 pokojów oraz 400 sklepów.

ROZBUDOWA TYBERJADY. Ostatnio toczą się pertraktacje między przedstawicielami towarzystwa Chamej Tiberja (Tiberias Hot Springs) a rządem palestyńskim w sprawie zmiany niektórych punktów udzielonej w swoim czasie koncesji na rozbudowę zdrojowiska Tyberjady. Ostatnio t-wo Chamej Tiberja zostało zreorganizowane i t-wo Ifico oraz Sud Africa Palestine Investment Co. przejęły większą ilość jego akcyj. Utworzono nowe dyrektorjum, w składzie następującym: B. Rozenblat, dr. A. Badt i płk. F. Kish. Obecnie przystąpiono do intensywnej pracy, która dała już pomyślne rezultaty. M. inn. znaleziono 17 nowych źródeł. Towarzystwo opracowało plan rozbudowy zdrojowiska, zrealizowanie którego zależnie jest w wielkiej mierze od wyników pertraktacyj z rządem Palestyny.

PETACH-TIKWA. Rada miejska powzięła uchwałę utworzenia szeregu ogrodów miejskich. Obecnie przeprowadza się nowe połączenie telefoniczne między Petach-Tikwa a Tel-Awiwem.

RÓŻNE

* Obecnie bawi w Palestynie znany polityk angielski, lord Chester.

* P. Karol Solomon mianowany został kierownikiem działu muzycznego stacji radjowej w Palestynie, a p. Lubrani kierownikiem „godziny hebrajskiej".

* Obecnie bawi w Palestynie sławny skrzypek, p. Bronisław Huberman. Na cześć Hubermana burmistrz miasta Tel-Awiwu, p. Dizengoff, urządził uroczyste przyjęcie.

* Redakcja czasopisma „Der Ausweg", organu żyd. emigrantów z Niemiec, która dotychczas znajdowała się w Paryżu, przeniesiona została do Palestyny do kolonji Naharija.

* Po ostatnich wyborach do rady miejskiej w Tel-Awiwie ponownie wybrany został burmistrzem miasta p. M. Dizengoff.

* P. Samuel Blum oddał do dyspozycji magistratowi Tel-Awiwu kwotę ŁP. 3.000 na wybudowanie domu młodzieży.

* Dnia 22 grudnia 1935 r. odbył się w Chederze zjazd rzemieślników żydowskich w Palestynie. Na zjeździe tym uchwalono przeprowadzić fuzję wszystkich dotychczas istniejących w kraju związków rzemieślniczych.

TARGI LEWANTYŃSKIE — DROGA NA BLISKI WSCHÓD

TRANSJORDANJA

SPRAWA SPRZEDAŻY ZIEMI ŻYDOM. Mimo propagandy nacjonalistów arabskich daje się w Transjordanji zauważyć coraz większe dążenie do sprzedaży ziemi żydom, co jest wynikiem ogólnego zastoju gospodarczego, braku kapitałów, oraz braku inicjatywy i inwencji gospodarczej. Arabowie w Transjordanji widzą w pobliżu ożywioną działalność gospodarczą żydów, silne tętno życia Palestyny i to wpływa na zwiększenie się tendencji do współdziałania na polu gospodarczem z żydami.

NOWY BUDŻET TRANSJORDANJI. Preliminowany został budżet Transjorjordanji na r. 1936. Po stronie dochodów przewidziana jest kwota ŁP. 373.513, wobec ŁP. 404.000 w r. 1935. Po stronie rozchodów przewidziana jest ogólna kwota w wysokości ŁP. 404.402. Deficyt będzie pokryty z nadwyżki budżetowej 1935 r. Nadwyżka ta wynosiła ŁP. 341.171.

SYTUACJA W ROLNICTWIE. Rząd transjordański wyznaczył komisję dla zbadania obecnej sytuacji rolnictwa w kraju.

WYDANIE ZBIORU USTAW RZĄDOWYCH. Rząd transjordański wydał drukiem wszystkie ustawy i rozporządzenia, które obowiązują w kraju.

FABRYKA KONSERW RYBNYCH W AKABA. Grupa żydów palestyńskich zwróciła się do rządu transjordańskiego w sprawie uzyskania zezwolenia na utworzenie fabryki konserw rybnych w Akaba. Ostatnio przybył do Ammanu przedstawiciel wspomnianej grupy celem bezpośrednich pertraktacyj z rządem transjordańskim.

SYRJA

WZROST EKSPORTU SYRJI. Handel zagraniczny Syrji w III-im kwartale 1935 r. kształtował się dla Syrji pomyślnie. Eksport wykazał w tym okresie znaczny wzrost, import natomiast nieznacznie się powiększył. Handel zagraniczny Syrji w pierwszych 3-ch kwartałach 1935 r. w porównaniu z odpowiedniemi okresami 1934 r. przedstawiał się, jak następuje:

	Import w tys.	funtów	Eksport libano-syr.	
	1934	1935	1934	1935
I kwartał	6.796	6.413	1.466	2.349
II kwartał	7.033	6.685	1.566	2.808
III kwartał	6.342	6.430	1.999	2.977
3 kwartały	20.171	19.528	5.029	8.134

We wspomnianych 3-ch kwartałach bilans handlu zagranicznego Syrji kształtował się pasywnie, jednakowoż saldo ujemne w tym okresie było mniejsze, niż w analogicznym okresie r. 1934. Saldo ujemne handlu zagranicznego Syrji wynosiło w pierwszych 3-ch kwartałach 1934 r. LLS. 11,39 miljonów, wobec LLS. 15,14 miljonów w tym samym okresie 1934 r. Eksport Syrji we wspomnianym okresie wzrósł w porównaniu z tymże okresem r. 1934 o 60%.

NIEPOMYŚLNY ZBIóR CYTRUSóW. Zbiór w bieżącym sezonie szacowany jest na 58.000 skrzyń, podczas gdy w sezonie ubiegłym wynosił on 145.000 skrzyń, a w sezonie 1933—1934 210.000 skrzyń.

EGIPT

NAPRĘŻENIE POLITYCZNE W EGIPCIE. Demonstracje antyangielskie studentów egipskich stale się powtarzają. Przywódca Wafdu, Nachas Pasza, usiłował wpłynąć na uspokojenie umysłów. Nawoływania jego jednak nie odniosły żadnego skutku. Studenci chcą zmusić rząd, przez swoje wystąpienia, do podania się do dymisji.

USIŁOWANIA EGIPTU ZDOBYCIA

RYNKU BELGIJSKIEGO DLA SWYCH CYTRUSÓW. Generalny konsul Egiptu w Belgji czyni obecnie usiłowania, by cytrusy włoskie były zastąpione na rynku belgijskim cytrusami egipskiemi. W sprawie niniejszej interwenjował generalny konsul w belgijskiem ministerstwie spraw zagranicznych, wskazując na wytworzoną sytuację w związku ze stosowaniem antywłoskich sankcyj.

PREMJE EKSPORTOWE DLA BANANÓW. Rząd egipski wyznaczył kwotę ŁE. 5.000 jako premje wywozowe, udzielane przy eksporcie bananów. Większe transporty bananów egipskich zakupiła w roku bieżącym Grecja. Rząd egipski podejmuje obecnie akcję zmierzającą do znacznego powiększenia eksportu owoców z Egiptu.

IRAK

DELEGACJA HANDLOWA IRAKU W KRAJACH EUROPEJSKICH. Rząd iraski zamierza wysłać do krajów europejskich delegację złożoną z wybitnych kupców. celem dokładnego zbadania możliwości eksportu towarów iraskich do Europy.

SOWIECKA DELEGACJA HANDLOWA W IRAKU. Do Bagdadu przybyła ostatnio sowiecka delegacja handlowa, która ma na celu zakupić większe transporty towarów oraz zorganizować stałe przedstawicielstwo handlowe w Bagdadzie.

EKSPORT NAFTY. Eksport nafty t-wa Iraq Petroleum Company w r. 1935 wynosił 4 miljony tonn. Rząd iraski otrzymał z opodatkowania tego eksportu Ł. 1.400.000.

TURCJA

ROZBUDOWA WŁASNEGO LOTNISKA. Rząd turecki postanowił rozbudować w znacznej mierze swą flotę powietrzną. Na cel powyższy rząd wyznaczył ŁT. 21.000.000.

IRAN

WALKA PRZECIW DUMPINGOWI JAPOŃSKIEMU. Przemysłowcy wystosowali memorjał do rządu irańskiego w sprawie przedsięwzięcia energicznych kroków przeciwko dumpingowi japońskiemu.

CYPR

EKSPORT CYTRUSÓW. Eksport cytrusów z Cypru w ubiegłym sezonie wynosił 98.000 skrzyń, z czego 69.000 skrzyń wysłano do Anglji. Zbiór cytursów w roku bieżącym będzie większy. Na rynku wewnętrznym pomarańcze cypryjskie są sprzedawane w cenie od 20—27 sh. za skrzynię.

HEDŻAS

NIEPOROZUMIENIE MIĘDZY HEDŻASEM A EMIRATEM KUWAJT. Rząd Ibn Sauda wysunął ostatnio żądania terytorjalne wobec emiratu Kuwajt. Ibn Saud uważa, iż niektóre tereny przyznane w r. 1921 emiratowi Kuwajt i posiadające bogate źródła naftowe, powinny należeć do terytorjum Hedżasu.

S T A T Y S T Y K A

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w listopadzie 1935 r. w porównaniu z tymże samym miesiącem roku poprzedniego.

	Listopad 1934			Listopad 1935		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
	w tysiącach złotych					
Palestyna	47	787	+ 470	47	905	+ 858
Egipt	1,955	308	— 1647	994	419	— 575
Syrja	—	37	+ 37	—	106	+ 106
Iran	30	182	+ 152	9	62	+ 53
Turcja	135	156	+ 21	357	137	— 220
Cypr	—	—	—	—	56	+ 56
Irak	—	6	+ 6	—	12	+ 12

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w okresie styczeń—listopad 1935 r. w porównaniu z tymże okresem 1934 r.

	Styczeń-Listopad 1934 r.			Styczeń-Listopad 1935 r		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
	w tysiącach złotych					
Palestyna	949	8,318	+ 7,369	3,365	13,668	+ 10,303
Egipt	15,765	3,634	—12,131	14,061	4,694	— 9,367
Syrja	15	1,103	+ 1,088	7	1,656	+ 1.649
Iran	498	1,098	+ 600	435	3,804	+ 3,369
Turcja	600	900	+ 300	971	1,073	+ 102
Cypr	—	—	—	27	307	+ 280
Irak	—	441	+ 441	24	660	+ 636

Handel Polski z krajami Bliskiego Wschodu według działów w listopadzie oraz w okresie styczeń—listopad 1935

Tysiące złotych

Działy	Palestyna		Egipt		Syrja		Iran		Turcja		Cypr		Irak	
	Rok 1935													
	X	I-X	X	I-X	X	I-X	X	I-X	X	I-X	X	I-X	X	I-X
PRZYWÓZ														
Ogółem	47	3,365	994	14,061	—	7	9	435	357	971	—	27	—	24
Wytwory pochodz. rośl.	29	2,836	3	14	—	1	—	167	118	369	—	27	—	24
Zwierzęta żywe i wytw. pochodz. zwierzęc.	—	—	—	—	—	—	9	1	—	—	—	—	—	—
Wytw. pochodz. mineral.	—	—	—	8	—	—	—	—	11	158	—	—	—	—
Woski, tłuszcze, oleje pochodz. rośl. i zwierz., inne	8	158	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Przetw. spoż.:	5	43	—	—	—	3	—	—	228	283	—	—	—	—
Przetw. chem. i farmac., farby	3	6	—	—	—	—	—	—	—	153	—	—	—	—
Skóry, futra, wyr. skórz.	—	236	—	—	—	—	—	70	—	—	—	—	—	—
Surowce włók. i wyroby	—	21	991	14,036	—	3	—	197	—	8	—	—	—	—
Drewno, korek, wyroby koszykarskie	—	1	—	—	—	—	—	—	—	13	—	—	—	—
Papier i wyroby	1	17	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Metale nieszlachetne	—	10	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wagi, narzędzia i instrumenty	1	35	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wyroby różne	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dzieła sztuki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—

WYWÓZ														
Ogółem	905	13,668	419	4,694	106	1,656	62	3,804	137	1,073	56	307	12	660
Wytwory pochodz. rośl.	37	485	—	—	—	6	—	—	—	2	—	—	—	—
Zwierzęta żywe i wytw. pochodz. zwierzęc.	52	1.286	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wytw. pochodz. mineral.	3	65	67	1,024	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Przetw. spoż.	103	511	50	130	32	312	—	—	—	4	44	162	—	—
Przetw. chem. i farmac., farby	16	119	1	33	1	4	16	32	—	33	—	—	3	16
Skóry, futra, wyr. skórz.	3	29	5	5	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1
Surowce włók. i wyroby	39	1,003	18	343	16	512	16	758	64	762	—	30	5	253
Kauczuk, jego surogaty i wyroby z nich	—	114	—	9	—	1	24	95	—	—	—	—	—	10
Drewno, korek, wyroby koszykarskie	553	6,531	111	1,330	17	377	—	98	—	—	7	28	4	105
Papier i wyroby	22	316	20	162	11	88	1	737	71	161	1	22	—	—
Wyr. kamieniarskie, ceramiczne, szklane	8	265	—	13	1	16	—	2	—	—	—	—	—	—
Metale nieszlachetne i wyroby	40	2,540	132	1,544	23	323	4	1,888	—	96	4	—	—	272
Maszyny, apar., sprzęt elektr.	17	276	6	79	—	—	—	150	2	13	—	63	—	—
Towar zbiorowy	9	40	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
Wagi, narzędzia i instrumenty	2	24	8	17	—	4	1	27	—	—	—	—	—	—
Kapelusze, parasole, laski, artyk. mody	1	43	—	3	5	13	—	14	—	—	—	—	—	3
Wyroby różne	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Środki transp.	—	18	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Handel zagraniczny Palestyny

Handel zagraniczny Palestyny w sierpniu 1935 r. w porównaniu z tymże okresem 1934 r.

	Sierpień 1934	Sierpień 1935
	w funtach palestyńskich	
Przywóz ogółem	1,247,070	1,559,890
w tem towary	1,238,807	1,527,402
Wywóz ogółem	148,719	70 437
w tem towary	63,554	58,968
Reeksport	23,121	17,340
Tranzyt	16,845	52,815

Główne artykuły przywozu do Palestyny w sierpniu r. 1935 w porównaniu z tymże okresem r. 1934.

Artykuły	Sierpień 1934		Sierpień 1935	
	Kwintale	Ł. P.	Kwintale	Ł. P
Żyto	—	—	1,277	758
Pszenica	26,319	24,140	1,876	1,465
Mąka pszenna	12,693	13,497	20,130	21,076
Bydło (sztuk)	757	8,138	2,775	30,557
Cukier	17,869	12,977	3,269	2,619
Kartofle	6,614	3,771	14,587	8,669
Drzewo na skrz. pom. m³	1,160	3,869	7,247	26,146
Żelazo w sztabach i prętach	50,550	33,353	81,310	59,491
Rury i ich łączniki	11,540	22,739	17,560	23,290
Przędza baweln.	601	7,630	654	7,661
Tkaniny baweln.				
szare	841	4,444	698	5,315
bielone	708	8,931	627	8,569
farb. i druk.	2,104	33,304	1,782	28,771
Tkaniny wełniane	562	31,602	420	23,867
„ jedwabne	347	15,533	385	15,052
Benzyna (litrów)	3,737,507	18,964	4,900,191	25,587
Nafta (litrów)	3,727,360	14,890	4,114,402	13,820
Papier do pakowania	1,009	1,769	2,098	3,733
Papier inny	5,081	9,878	6,121	10,275
Automobile (sztuk)	320	53,509	245	45,454

Główne artykuły wywozu z Palestyny w sierpniu r. 1935
w porównaniu z tymże okresem r. 1934.

	Sierpień 1934		Sierpień 1935	
	Kwintale	Ł. P.	Kwintale	Ł. P.
Wino (litrów)	17,699	722	41,512	1,611
Pomarańcze (skrzynek)	—	—	—	—
Oliwa	330	2,381	247	2,358
Migdały	30	150	8	68
Cement	570	158	840	234
Pończochy (tuz.)	2,654	536	2,443	832
Mydło	2,538	6,110	1,668	4,760
Zęby sztuczne		2,450		3,328

Handel zagraniczny Palestyny w/g krajów w sierpniu r. 1935
w porównaniu z tymże okresem r. 1934.

	Sierpień 1935			
	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt
	w funtach palestyńskich			
W. Brytanja	300,171	3,687	1,210	20,312
Niemcy	178,199	656	979	2,432
Francja	34,968	2,882	44	2,767
Włochy	36,087	1,517	92	4,328
Rumunja	99,580	1,264	1	120
Egipt	39,632	6,159	5,313	1,096
Syrja	123,646	27,735	6,221	283
Irak	19,716	276	674	3,234
Iran	38,170	132	342	221
Turcja	21,436	3	—	218
Arabja	79	24	16	—
Polska	71,599	2,808	281	—

Ruch cen

Ceny za artykuły spożywcze w Palestynie w początkach października 1935 r.
(Sprawozdanie Barclays Banku)

	Jerozolima	Hajfa	Nazaret	Tel-Awiw
	w funtach palestyńskich			
Ryż				
Egipski „Dimyaty" za worek 100 kg.	1,150 1,180	1,250	1,150	1,240
„ „Rasheedy" „ „ „	1,350	1,300	1,300	1,400
Angielski „Rangun" „ „ „	1,100	1,100	1,100	1,900
Włoski „Genoa" „ „ „	0,375	1,650	—	1,800
Egipski za worek 25 kg.	1,370	0,380	0.360	0,390
Cukier				
Crystal Java za worek 100 kg.	1,120	1,250	1,180	1,280
Egipski za skrzynkę 25 kg.	0,390	0,380	0,380	0,240
Mąka				
Australijska za worek 150 lbs. = kg. 68,100	0,860	0,880	0,880	1,000
Amerykańska za worek 140 lbs. = kg. 63,560	1,050 1,075	1,080 1,500	1,100	1,200 1,150
Krajowa za worek 86 kg.	1,080 1,100			
Oleje				
Olej sezamowy za rottel	0,150	0,120	0,140	0,150
Oliwa jadalna „ „	0,150 0,160	0,200 0,280	0,150	0,140
Olej „Shemen" „ „	0,150	0,246	0,120 0,130	0,220
(1 rottel = 2,884 kg. na płd Palestyny i 2,564 kg. na płn. Palestyny)				
Masło				
Australijskie za 1 lbs. = 454 gr.	0,065	0,080 0,090	0,070	0,078
Krajowe za 1 lbs. = 454 gr.	0,125	0,160		
Ser				
Krajowy arabski za 1 rottel	0,070	0,080		
Krajowy Tnuwa za 1b. = 454 gr.	0,180	0,200	0,180	0,240

	Jerozolima	Hajfa	Ńazaret	Tel-Awiw
	w funtach palestyńskich			
Mięso (za rottel)	0.240	0,300	0,22[illegible]	0,200
Baranina	0,300			
Kozie	0,180	0.200	0,180	0,180
Wołowina	0,300	0,360 0,420	0,230	0,240
Wieprzowina				
a) krajowa	0,360	0,280	0,360	
b) zagraniczna	0.420	0,360 0,480		
Mleko (za rottel)	0,060	0,070 0,080	0,070	0,060
Paliwo				
Olej parafinowy 4 galony	0.185			0,185
Węgiel drzewny za kantar			2,300	
Jaja				
Egipskie za 100 sztuk			0,220	
Syryjskie „ „ „			0,350	
Krajowe „ „ „			0,400	
Iraskie „ „ „			0,295	

Ceny hurtowe we wrześniu 1935 r.

	Jerozolima	Jaffa	Hajfa	Gaza	Ogólny wskaźnik
Zboża i mięso	110,0	99,6	95,4	94,4	99,8
Inne artykuły spożywcze i owoce	107,7	96,1	112,4	111,7	107,0
Artykuły opałowe	103,4	101,9	105,8	101,1	103,1
Wskaźnik	107,0	99,2	104,5	102,4	105,0

TUŻ PRZED ZAMKNIĘCIEM NUMERU NADESZŁA SMUTNA WIEŚĆ O ZGONIE J. K. M. JERZEGO V, KRÓLA ZJEDNOCZONEGO KRÓLESTWA WIELKIEJ BRYTANJI I DOMINJÓW ZAMORSKICH, CESARZA INDYJ. W ZMARŁYM TRACI DZIEŁO ODBUDOWY PALESTYNY SZCZEREGO PRZYJACIELA

Z IMIENIEM JEGO PO WIECZNE CZASY ZWIĄZANA BĘDZIE PAMIĘĆ O NADANIU NARODOWI ŻYDOWSKIEMU DEKLARACJI BALFOURA, GWARANTUJĄCEJ ODBUDOWĘ SIEDZIBY NARODOWEJ W PALESTYNIE.

HOŁD JEGO PAMIĘCI!

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, ul. Fredry 10. — Tel. 246-37, 521-06. P. K. O. 9231.

Redaktor odpowiedzialny:
P. WASSERMAN

Wydawca:
POLSKO-PALESTYŃSKA IZBA HANDLOWA

Druk. „Monolit", Warszawa, Elektoralna 3, tel. 581-92.

PALESTYNA I BLISKI WSCHÓD

ORGAN POLSKO-PALESTYŃSKIEJ IZBY HANDLOWEJ

SPIS ARTYKUŁÓW ZAMIESZCZONYCH W MIESIĘCZNIKU W ROKU 1935

61

SPIS ARTYKUŁÓW ZAMIESZCZONYCH W MIESIĘCZNIKU W ROKU 1935.

62

4